Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Серлало

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьлу 1923 шера дениз ◆ ЕРА, 21 декабрь, 1972 шу. ◆ № 153 (8250). Мах 2 кеп.

Хьалlадоьгlуча шера бlаьстан юкъе кхача культурашта кийчдаьхна латтам хьовзал лаьцкъарга боккха, тоьура тlабакхийтаб Грозненски шурий совхоза специалисташа. Зlоба лаьа уллача участкашка органически удобренеш йохкаш ба уккхаза. Совхоза шурий-товарни фермашкара кхашка кхо дlаувзаш ба «Сельхозтехника» Грозненски районашта юкъарчий объединене механизаторш.

Хlара дийнахь кхо дlаоза 7—8 кафет арайоал совхоза кхашка.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа): «Сельхозтехника» Грозненски районашта юкъарча объединене механизаторш Тайсумов lебдулвохlап, Жарников Сергей.

Т. АРЧАКОВА сурт.

Кремле болх бош я СССР Лаккхехьарча Совете пхелагlа сесси. Мехка пачхьалкхен lаьдала а, гlара лаккхерча органо дуьц lаламате лоархlамо халкъа бохкиш [illegible].

19 декабре дуьйрйиш 10 сахьат даьлча дlайолаелар СССР Лаккхехьарча Совета шелатай къаьсткъаьста заседанеш.

Йоккхача Кремлевски Дворцехь гулбелар СССР Лаккхехьарча Совета Союза Совет.

Депутатийн хьаьшашен дlаьдаь тlоаргаш а детташ тlейнар ноькъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков, Д. А. Кунаев, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, П. Е. Шелест, В. В. Щербицкий, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев.

Заседани хьайиллар СССР Лаккхехьарча Совета Союза Совета председатела депутата А. П. Шитиков.

ХАЛКЪА ВАХАРА ХЬАЛ ТОАДАРА

БАРХlАЗЛАГlА ХЕРЖАЧА СССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПХЕЛАГlА СЕССИ

1973 шера СССР халкъа боахам дегlабоалабара Пачхьалкхен плана хьакъехьа, 1973 шерарча СССР Пачхьалкхен бюджетах 1971 шерара СССР Пачхьалкхен бюджет кхоачаьдарей хьакъехьа доьча дешаех планово-бюджетни отраслевой комиссей содоклад йир Союза Совета планово-бюджетни комиссе председатела депутата П. А. Рязанов.

Планово-бюджетни отраслевой комиссей содоклад чакхъяьнначул тlехьагlа дах повестка хьалхарчи шоллагlчен пункта хьакъехьа прениш йолаелар.

Эггара хьалха къамаьл дир Белоруссии ССР Министрий Совета председатела депутата Т. Я. Киселева. 1971—1972 шерашка, аьлар цо, 23 процент алсамдаьннад промышленни продукци арахецилга, белгальяр 19,4 процент мара ца хиннача. Арахеца йоланьй керда 400 тайпа изделеш. Укх шера пачхьалкхенга дехкад миллион тоннал совгlа ялати 2,5 миллион тонн гаргга коартоля.

Советски lаьдала шерашка цаьвакхал чlоагlбеннаб Украински ССР индустриальни низ, дегlаенай цун культурен lилмеш — из хьахийнад вежарашка дола доттагlал чlоагlа хилрах, вlаши новкъостал дарах, деррига советски халкъаша а, хlаьта эггара хьалха сийлахь-доккхача эрсий халкъо а тхона новкъостал дарах, аьлар сесси трибуна тlера Украина КП ЦК секретара А. А. Титоренкос.

Советий Мехка экономика латт республикий халкъа боахамо ца! йолча комплексах, хlаьта республикаш дегlаух ца! йолча пачхьалкхен планах, хlаране а массане а хьашташа дlа ма деха, белгалдаьккхар ше къамаьл дешш Моссовета исполкома председатела депутата В. Ф. Промыслова.

Чакхдоалаш латт шу, аьлар Алтайски края Змеиногородски районе «Россия» яхача колхоза председатела депутата И. Я. Шуманова, де дезача балхашка диллача а, чоалханеча хаттама хьалашка диллача а чlоагlа низткъола дар. Чlоагlа хала дар укх шера Сибергlа ялат чуэца. Из чуэца долладалехьа тхайнга шера КПСС ЦК Генеральни секретарь ноькъост Л. И. Брежнев. Цо лаккхах бир Алтая къахьегамхой гlулакхий, дукха хьехамаш дир, дегаш ураоттадир доккхий гlулакхаш кхоачашдара. Коан доккха новкъостал дир техника а нах а бахийта.

Казахстана КП Карагандински обкома хьалхарча секретара депутата В. К. Акулинцева белгалдаьккхар, парте ленински къамел политика лерргlа чакхъяхрах хьахийнар Казахстана хьежача къоьста гуш да, аьлар. Цхьан вокхала хана чухь цхьан хана тlехьайиса хинача пачхьалья Россе йистах низ бола социалистически республика хиннай.

1973 шера план кийчъеча хана теркальный союзни республикашц боахамий цхьадолча доакъоша тхьйна предложенеш, белгалбаьб хьалхашка оттадаь декхараш тешаме кхоачашдарга бола кийча ннахь, аьлар Грузински ССР Министрий Совета председатела депутата Г. Д. Джавахишвилее.

Трибуна тlа ва Ленинградски оптико-механически объединене генеральни директор депутат М. П. Панфилов. Цо къаьстта теркам тlабакхийтар производственни lилма-производственни объединеней бола эргабоаккхаш товбара.

Литовски халкъа карагlдьинарех сессе дийцар Литовски ССР lилмай Академе президента депутата Ю. Ю. Матулиса.

Правительствас СССР Лаккхехьарча Советага ювца хьачуенна а КПСС ЦК Пленумо могаь а йолча 1973 шерарча планей бюджетен, аьлар Молдавски ССР Лаккхехьарча Совета Президиума

(Доалаур. Чакхдоалар 3-ча оагlо тlа).

СОВЕТСКИ ГРАЖДАНИН

СССР хьаьвчун тlахьагlа вай мехкарча [illegible] а республика ваха ваг Советски Социалистически Республикий Союза гражданин а хинна дlаоттар. Эрсе, казах, узбек, украинец, хlире, татар, гlалгlа, нохчо — [illegible] республикий [illegible] ССР граждан [illegible] ца хилара.

Советски Союза гражданин [illegible]

[illegible]

Советски нахо — социалистически Даьхен гражданаша цхьана къахьегарах хьахиннар да 1922 шерашта кхийсача Нохч-Гlалгlайчен промышленни производство 1972 шера 50-за дукхагlа хилар. [illegible] 1922 шераца кийсача 112-зза. [illegible]

[illegible] вахара «ССР Союз хьаь 50 шу дизара кийча ярах» белча КПСС Центральни Комитета Сецим тlа бейгал ма дийнара, — социализми коммунизми хьалъеча шерашка СССР-е хьахиннай нахьа керда исторически обещность — советски халкъ.

Советски гражданин ший мехка а цун рузкъай а боъланца воль да ва. [illegible] партия XXIV съезда [illegible] СССР хьаь 50 шу дизар [illegible]

[illegible]

Нохч-Гlалгlайчен автономи кхайнакь 50 шу дузача [illegible] Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республикина вэар Октябрьски Революци ордин.

Даьхен кхал беъан бола гражданки бекхтоххам вайна гу Коммунистически партен Советски правительствам дlахьаь бола прахьарча политика [illegible] Ший Даьхе [illegible]

[illegible] Коммунистически парте кулгалдеш вай [illegible] социалистически обществе хьалъеча, хlаьта [illegible]

СССР гражданин — сий дола цlи. [illegible]

Деккха сий да советски гражданин хилар. Цо дог хьалдуз ший Даьхенах, халкъий сийлахь-доккхача доттагlалех йолча уйлашц.

Дехгара дейга шура кхихара темпаш лаккхьеш шийгара лаккхара хьоккхамаш гойташ хьейоагlа Наьсарен района «Октябра 40 шу» совхоза доярка Дугиева Аьсет. Ше леладеча доахания хаккхиннахьа довкъар дехкаш, фега доахаш ника lукал дарах хьайбашкара дукхагlа шура яккха карагlдувла Дугиевайна.

СССР хьаь 50 шу дизара сийлена пакъябахара совхоза хьайбаш леладераште юкъе яржача ихье ерригача районе боккха тоам баьккхаб Дугиева Аьсета.

Дlабахача 11 бетта ше кхоабача доаханах хlараьнгара 3300 килограмм шура яьккхай цо.

СУРТА ТlА: Наьсарен района «Октябра 40 шу» совхоза хьалха латта доярка Дугиева Аьсет.

Н. КОВНАШВИЛЕ сурт.

В. И. ДОЛГИХ, КПСС ЦК секретарь

1924 шера ваьв, эрсе ва, 1942 шера дения КПСС член ва, образовани лаккхера — Иркутски горно-металлургически институт йистелькхай. Технически lилмай кандидат ва.

1941 — 1943 ш.ш. Советски Эскаре гlулакх деш хиннав, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тlем тlа дакъа лаьцад. 1949 шера денз, институт йистелькхачул тlехьагlа смена, цеха начальник, керттера инженер волаш болх баьб. г. Красноярскерча заводахь. 1958 шера денз А. П. Завенягина цlерагlча Норильски горно-металлургически комбината керттера инженер, 1962 шера денз — директор хиннав. 1969 шера КПСС Красноярски крайкома хьалхарча секретаралла хержав.

КПСС ЦК член. ворхlазлагlен бархlазлагlен хержача СССР Лаккхехьарча Совета депутат ва.

Социалистически Къахьегама Турпал. Ленинах кхо ордени, Даймехка тlема 1 степена ордени, медалаши ена ва.

ХИМИКИЙ ДЕЗА ЦlЕЙ

Селхан Грозненски химически комбината химикаша «СССР 50 шу дизара» яха сийдола цlи шоай комбината елара цlей дездир. Цу гlулакха хетаь митинг хьаьла комбината парткома секретара А. М. Космина. Цо доша делар КПСС Нохч-Гlалгlай обкома бюро член, КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара, Н. Я. Правенькена. Цо lоеш Грозненски химически комбината СССР 50 шу дизаре цlи вехаш дола РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума Указ. Дlахо цо аьлар: «Со дог тийша ва «Октябрьнефть» НГДУ коллективо ваь кхайкадаь хьал а лаьна пятилетки кхоалагlача шера плана толамца кхоачашъяра кхо а шерагlа оаш социалистически яхь йоаржаергхиларах». Комбината болхлой цо дахкъаьа бийцар Еррисоюзни социалистически яхье кхоалагlа моттиг яккхара. Царна Юбилейни Сийлен грамота а елар.

Шоай тодамий митта дакъа мах барах хьамсарча партенен правительстван чlоагlа баркал оалаш къамаьлаш дир химкомбината директора Л. А. Шилова, № 131 йолча цеха аппаратчика А. М. Медведева, электроцеха электрообмотчика Н. Г. Цвигуна, № 7 йолча цеха слесаре М. А. Мамова.

Митинг чакхйоалаш химикаша тlейнар 1973 шера долх лаккхера социалистически декхараш.

И. ЛЫКОВА,
Грозненски химически комбината дукха тираж йолча «Химик» яхача газета редактор.

КПСС ОБКОМЕ

1973 ШЕРА БlАЬСТАН-ХКАШКАРЧА БАЛХАШТА ШИЙ ХАННАХЬА ТЕХНИКА КИЙЧЪЯРА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ ЙОАРЖАЯРАХ «СЕЛЬХОЗТЕХНИКА» ШАЬЛА РАЙОНИИ ЮКЪАРЧА ОБЪЕДИНЕНЕ ВОЛХЛОЙИ ГУДЕРМЕССКИ РАЙОНА МЕХАНИЗАТОРИЙИ ИНИЦИАТИВАХ

Парте обкома бюрос могаьй 1973 шера кхашкарча балхашта юрта боахама техника ший ханнахьен дикаш кийчъяра социалистически яхь йоаржаярах йола Гудермесски района механизаторийи «Сельхозтехника» Шаьла районии юкъарра объединене коллективан инициатива.

Обкома бюрос КПСС горкомаш, райкомаш, колхозийи совхозийи, юрта боахама кхача предприятийи партийни, профсоюзни комсомольски организацеш декхарийла яьй «Сельхозтехника» Шаьла районии юкъарча объединене болхлойи гудермесски механизаторийи кхайкарал дийца а дийца техникаш ший ханнахьа а тlехдика а ремонт яраи из лораяраи, лакха овсарле йолаш цок пайда эцара хьада йола декхараш къеастаде, декхараш толамца кхоачашдара шерра яхь йоаршае.

ТЕХНИКА КИЙЧЪЯРА ЛЕРТТlА ЙОАКХОИ ТЕРКОИ

1973 ШЕРА КХАШКАРЧА БАЛХАШТА ШИЙ ХАННАХЬЕН ТlЕХДИКЕН ТЕХНИКА КИЙЧЪЯРА ГУДЕРМЕССКИ РАЙОНЕН «СЕЛЬХОЗТЕХНИКА» ШАЬЛА РАЙОНИИ ЮКЪАРЧА ОБЪЕДИНЕНЕН МЕХАНИЗАТОРИЙ, ИНЖЕНЕРИЙИ ТЕХНИКИЙИ, КОЛХОЗИЙ, СОВХОЗИЙ, КОЛЛЕКТИВАША НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР МАССАБОЛЧА МЕХАНИЗАТОРАШКА ДАЬ КХАЙКАРАЛ

Гудермесски района юрта боахамен «Сельхозтехника» Шаьла районии юкъарча объединенен къахьегамхой деррига советски халкъ санна шерра къовсам бовржабь къахьегаш ба КПСС XXIV съезда исторически решенеш кхоачашъяра.

Укх шера халача lалама хьалашка колхозаша, совхозий болхлоша, юрта боахама специалисташа хаввахьа дlа а бийна гlулакх диф юрта боахама культураштa, сихен ялат ца дойташи чакхдаьхар гурахьа ялат чуэцара балхаш, хьайбай боахам доакъера lалашбаьб.

Уж толамаш доахам дакъалаьцар бlаьстан юкъе ялат дlаде, из чуэца, гурахьа юй культураш дlаен зябь ахен машинно-тракторни парк ший ханнахьен тlехдикен кийчъьеча района колхозийи совхозийи механизатораша, «Сельхозтехника» Шаьла районии юкъарча объединене болхлоша. Кхашкара балхаш деча хана техниках кхетамца пайда эцарах, къахьегам кийса вlаштlехьбаккхарах, lилмаке хьалха латтача опытан карагlдийнараш шерра юкъеккхуларах механизатораша lалашдир лакха овсарле йолеш техникага болх байташ деррига юрта боахама балхаш дикача агротехнически хана чакхдахар.

Района юрта боахама къахьегамхоша 1972 шера чlоагlъьча планагlа 10 эзар тонн доха дезача пачхьалкхенга 12377 тонн ялат дехкар.

Гурахьа дlадийна кlа хlара гектара тlара 24,6 центнер дьккхача «Октябра 40 шу» яхача колхоза механизатораша дика къахьийгар. Нов. Дурчева кулгалдеча комсомольска — кагирхой бригада 304 гектарах хlаране тlар 28,7 центнер кlа даьккхар, хlаьта нов. Масеева кулгалдеча бригада юкъерa лаьрхlача хlара гектара тlара 370 центнер шекара свекла яьккхар. Уж санна масалаш дукха да.

Гудермесски района колхозийи совхозийи «Сельхозтехника» Шаьла районии юкъарча объединенен механизатораша, инженерно-технически болхлоша СССР-ен Нохч-Гlалгlайчен автономен 50 шу дизара сийлена пакъябахара ярхьача массадолча халкъий социалистически яхье юкъе а баха краснодарски ялат кхедераша дlаледаьр хьал а лоаш тlаийнай:

укх шера йиъагlча квартале шера планах ремонт е эза лаьттан гlулакх ду, ялат дlаяув, культураш дlайотlача машинаш 90 процент, ялати кхийола культурен чуэца комбайнаш техникен 80 процентал кlезигагlа йоацаш ремонт яь яккха;

йол хьокха техника кийчъе 1973 шера 15 апрель, ялат чуэца комбайнаши жаткаши 15 май, силос хьокха комбайнаш 15 май, шекара свекла чуэца техника 15 июль тlакхоачаш;

1973 шера 23 февраль тlаькхоачаш колхозашкен совхозашкен тракторни парк кийчъь яккха;

1973 шера 15 февраль тlаьхоачаш цахаддаш техникага болх байтаргболаш мел эша межкальтта продукташ боахамашка хьа а ена кийчъе, бlаьстан-кхашкара балхаш дукхагlа хургнийр терал деш.

Дlахо йодача хана машинаш лоаттаю ковнаш, кхашкаре ставаш тоаяра балхаш гурахьа чакхдаха, ГОСТ-а дlа ма деххара техника лоаттае:

— машинаш дукхагlа яхийтара де дезар де. Царех дикагlа пайда эцара, лерттlа лоаттаяра чотах, тракторш тlера дlаяхар амортизационни нормал 3 процент, ялат чуэца комбайнаш 2 процент, сеялкаши, ноазараш, культиватораши 1 процент лоаже;

— оахам деча агрегаташка шийсменагlа болх байтилга lалашде;

— бlаьстан-кхашкара балхаш дlадолададале «Сельхозтехника» Шаьла районии юкъарча объединене 70 трактора, 280 тракторийи автомобилийи двигатела, 150 электромотора, 300 генераторай, стартераштен, реле-регулятораштен, 900 гидрошланга, кхийолча 190 узлаштен агрегаташтен ремонт еьгья.

Тракторашта керттерча юрта боахама машинашта дукхагlа эша узлаши агрегаташи кхувара фондагl lалашде, кхашка балхаш деча хана уж халдинза боахамашта лоаттаергйолаш.

lан заман механизаторашка дешийтара вlаштlехьдаккха, машинно-тракторни парка технически гlулакх да 20 мастер-наладчик кийчъе.

Колхозашка, совхозашка, «Сельхозтехника» районии юкъарча объединене механизаторий квалификации классности лаккхъяра курсаш вlашагlйоаха, 1973 шера 1—2 класс йола трактористий-машинисташ 60 процентал кlезигагlа хургбоацаш.

Ший ханнахьен тlехдикен техника кийчъяра, механизаторий говзал лаккхъяра чотах 1973 шера машинно-тракторни паркан дикагlа пайда эца, машинагlа доагlачул ремонт ярген техническа гlулакх дарген дlадодар 3 процент лоаде, дизельни доагор оттаьча нормал 1,5 процент кходе, юкъера лаьрхlача шера машинаша дечул бlаьстан-кхашка ду балхаш 3 процент лакхде. Берраша колхозий, совхозий болхлой юкъе а оааш юрта боахама культура кхиера агротехника, машинаи тlеа механизмашиен болх беча хана кхерамален боцъонаш, овсарле лакха йолаш техниках пайда эцаргбола мероприятеш lоаеaгэ вlаштlехьдаккха.

Оаха тlахьех Нохч-Гlалгlайчен берраша механизатораш ший ханнахьен тlехдикен юрта боахама техника кхашкарча балхашта кийчъе, шоай говзал лаккхъе, тlатеllа къахьегарца социалистически юрта боахам дlахо дегlабоалабара, Советски Союза Коммунистически парте XXIV съезда исторически решенеш кхоачашъяра, СССР хьаь 50 шу дизара сийлена пакъябахара хьинаре дакъа лаца.

Кхайкарал дийна а дийна колхозашка, совхозашка, «Сельхозтехника» районии юкъарча объединене механизаторий собранешка тlайнад.

КХОЙТТАЗЛАГlА ХЕРЖАЧА ГРОЗНЕНСКИ КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ГОРОДСКОЙ СОВЕТА VIII СЕССИ ГУЛЪЯРАХ

Городской Совета исполкомо городской Совета берригача депутаташка дlахайкай 1972 шера 22 декабре дийнахь [illegible] сахьат даьча кхойттазлагlа херрача Грозненски къахьегамхой депутатий городской Совета VIII-гlа сесса гулдулга.

Городской Совета сесси хургьа КПСС Нохч — Гlалгlай обкома политически просвещени цlагlа (Красных фронтовиков, цхьа улица, 14).

1973 ШЕРА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАБОАЛАБАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНА ХЬАКЪЕХЬА

СССР Министрий Совета Председатела заместителя, СССР Госплана председатела депутата Н. К. БАЙБАКОВА доклад

СССР Лаккхехьарча Совета е сесси, аьлар докладчика, гулъелла дерригача халкъа хIей — Советски Социалистически Республикий Союза хьаяь 50 шу диззар гергахкхочача хана. Вай дуккхача къаьмий халкъ шу бешта-динача юбилейна кечъадоргIа къахьегамни политически хьалар кхы а айдаь, халкъа боахам дегIабоалабара йола КПСС XXIV съезда задалаш толамца кхоачашъяра шоере социалистически кхь йоарзаяь.

Н. К. Байбакова дIавоалаяш доаша лийцар хIадахача шин шера советски экономика дегIаяре юкъарча итогаш. Керттера итог я, белгалдир цо, КПСС XXIV съезда решенешка хьагойта хIанзарча хаиппа парте экономически политика леррагIа кхоачашъяр бахьан долаш халкъа боахам дегIабара керда тIа, кхы а лакхарча дегIа тIа бахар. Общества дIахо экономически сийналении прогресс хилара кхьачай вай.

Потребленеш накопленеш кайда эша мехка къаман доход пятилетка хьалхарча шин шера дегIабоагIаргья 26,2 миллиард сом, е 10 процент.

Промышленни производства боарам 54 миллиард сомаа сооргIа дегIабенаб, е 15 процент гаргга.

ДIадахача пятилетка шин шера дукха бола баьб юрта боахама материально - технически база чIоагIъяра. Из дегIабоалабаьгIа дIадахийтад 28 миллиард сомаа дуккхагIа паччахьалкхен вужаьа.

Геттара халача Iалама хьалешка КПСС ЦК-ех правительствоси Iалаьмате бокхда организаторски политически болх бар, мотта боахьма болхлошa хоаш и кхобеш къахьегар, меттигашка партийни советски организацеш хьакъалца доал дар, промышленностех халкъа боахама кхычо довкъойш болхлоашен гIулакхерча хаьаш доккха новкъостал дао бахьан доаш бархIаргIча пятилетке юкъера лаьрхIача хIера шера доахккаш хиннача боарамал дуккхагIа доахкхаргда укх шера хлат. ДIадахача пятилетка шерашка юкъера лаьрхIача доаъача хьоккамел сооргIа хургьа юрта боахама валови продукцие объем бIарча хьаяйнача.

Парте XXIV съездо оттаь советски халкъа хьал-торо айяра мероприятеш планагIа кхоачашъеш я. ДIадахача шера синна къаман дохода 80 процент хьожайы советски халкъа материальни культурни боарам айбара.

Цу хана чухь дуккхача доаккой боллойн гIулакхерча пайкен алаеш лаккхаьь, къахьегамхой пенсионни социальни Iалаше алга тоадаьь, вузий студентий стипендеш лаккхаьа.

Ийца мероприятеш чакхъяхарех 1971 — 1972 шш. 34 миллион соогIа волча цара тIадоагIа ахча алсамдаьннад. Из дIааьрхIада бахача кахах хIарапена тIайбоагIа боккоеца йола доходаш 8,2 процент дуккхагIа хиннай, боллойн гIуллакхерча хьалха кхеташ хIора бетта довгIа алайа — 7 процент, хIаьта шахкоесхонта хIара бетта дур — 8,1 процент.

Вай экономика дегIаяра толамаш кхы а доккхагIа хила йиш яр, хагаь самна халкъа боахама пхьадолча довкъошкара шIенхаштIера кхоачамбоацараш вайна дIадаха мега дацара. Дувцар да эггара хьалха производственни мощностеш болх бе йолаялийтара план кхоачаш ца еш йисари пхьадолча дакъе уж караоэаелга мела делаш хилара.

1972 шера плана пхьайола задаш кхоачаш ца еш йисара во Iеткьар Iалама хьалаш дика ца хилархьах юртбоахама продукци кIеангагIа чуяр.

Цукъехьа промышленность валови продукци тIаккхетилга 1972 шера 26 миллиард сом хила мег, е планах 6,9 процент йолча 6,5 процент.

1973 шера плана проекте тIа лаьрхIа да 1971 — 1972 шерашкарчул общественни къахьегама оасарле дуккхагIа лакхъе, белгалдоах доклада тIа. Къахьегама оасарле лаккхьоа чотах лаьрхIа да миттенех кйс дакъе гаргга промышленни продукци тIаккхетийта. юртбоахама продукцие тIа мел ххетари, гIишлой - монтажни балхашта, машинашкъа транспорто дIа-юха ххукьача, мухьашта тIа мел ххетари шуч чотах хилийта.

1973 шера мехка къаман доход тIаккхетаргья 18 миллиард сом гаргга, е 6 процент.

1972 шерарчул 5,8 процент дуккхагIа яккха лерхI промышленни продукция, цукъа пхьена «А» группа продукци 6,3 процент, хIаьта «Б» группа 4,5 процент. Пхе шера плана задаьенша кийсача укх шера промышленни продукци иккара темпаш кIезиг - дукха лохагIа хилар дувзаденна да, шоттерча дакъе, производственни мощностий болх бе йолаялийтар тIаьхьадисарна, къаьстта Iаьоккча металлурге, химически, мехкаьттан газови, нефтен промышленносте, хIаьта шитта юртбоахаме бедала пхьадола тайпаш ца тоьарна.

Электроэнерги йоаккхаргья 1973 шера 915 миллиард киловатт-сахьатага кхоачаргда, укх шерарчул 6,4 процент дуккхагIа а хургда.

ДIахо дегIадоагIаргда довгора промышленноста довкъош. Мехкаьтта доахкхалга дегIадоагIаргда 30 миллион тонн гаргга, е 7,5 процент, газ — 17 миллиард кубически метр, е 7,7 процент.

Пхе шера планагIа лаьрхIа из хьалара кIор боаккхалга 665,3 миллион тоннага кхоачаргда, е укх шера хинначул 9 миллион тонн дуккхагIа.

Доккхий доалорзаш оттаду мелодургически промышленность дIахо дегIаболабара. Iаьржача металлий дукха лакхъеш, прокате, турбий метиший сортамент шеръяран пайданегIа йола пар тайпаш дуккхагIа вразеда. Болат 1973 шера 130,7 миллион тонн прокат 91,5 миллион тонна дакхвахаь лерхI.

ДIадахача шерашка санна, лаккхача темпаех дегIаболлае лерхI химически мехкадьтта химически промышленность. Цу отрасла объем лаккхаргья 8,8 процент. Пхе шера плана оттадьча тайпара арахеца лерхI минеральни удобренеш.

Машиностроене продукци 10,4 процент дуккхагIа хургья. Плана тIа лаьрхIа да 4 хаар кердача тайпа машинаш, оборудовани приборани арахеца е 1,5 хаар къаекка изделеш производстворе хьахха а.

Плана тIа лаьрхIа да гIишлоачъача материалий промышленность дIахо дегIаболлаелга. Цемент йоаккхалга 4,5 процент дуккхагIа хилийта, асбестоцементни листаш — 5,2 процент, тхоаеша тIа ехка кIаьла материалаш 10,5 процент, гIишлош еча эша кирпич — 3,5 процент.

Яггача промышленноста боарам планагIа 1973 шера лаккхлургба 4 процент. Цунца пхьена лаьрхIа да кхаа дуккхагIа хотташ дола товараш дуккхагIа арахецалга.

Кхачан промышленноста продукци болаш йолча бедала ресурсашка хьежжа 2 процент гаргга дуккхагIа кийда лерхI. Цунна пхьена кхачан продукте пхьадола тайпаш арахецалген цуз ассортимент дикагIа хулийталга. 1973 шера пхе шера плана тIа оттадьчул лаккхагIа хилийта лерхI.

Культурно-бытови гIулакхашта лоарIа а боахама эша а товараш араехца лерхI 18,6 миллиард сома, е укх шерарчул 11,5 процент дуккхагIа.

1973 шерарча халкъбоахама плана тIа, аьлар Н. К. Байбакова, дIадахача шерашка хиннача кланек эргаш лоархIам боллаш дуккхагIа задавеш еннай Iилманан техникенен карагIдьямараш производстве дуккхагIа юкъедолладара. Къаьстта аьлча, плана тIа оттадаь да промышленносто машинай, оборудованге, приборийн материалийн керда лоархIамеда тайпаш кареерзавра 500-мел сооргIа задаш лугIа. Тайп-тайпара белгаш да лацхIа 480 автоматизированни управлене системаш белха юкъеболалёла оттадаьд, укх шера хинначул 1,8-зза дуккхагIа.

1973 шерарча плана эертIеча декхарех цаI да вай парте оттаьь юрта боахама интенсификаци яра дуккхача хайн лаьрхIа комплекси программа кхоачашъелга. цу дакъе юртбоахама продукци тешаме тIа-тIа дуккхагIа йоакхалга Iалашдеоргдола чIоагIа материально - технически база хьаелга. 1973 шера планагIа юрта боахам дегIабоалабара хьожае лаьрхIа 16,4 миллиард сом пачхьалкхен капитальни вложенеш, вешта аьлча пхе шера плана тIа лаьрхIа боарамагIа. 1972 шерарча пийсдача цар дуккха [illegible] 21,7 процент. Колхозий свеставий лоархIам бича юрта боахамга дIайохийта капитальни вложенеш 25,4 миллиард сомага кхоач.

Юрта боахама хьожача паччахьалкхен капитальни вложенеш кхоаламIа дола дакъе дIалохийтарда лаьттташта мелиораш яра, цо торо хулийтаргья 701 эзар га лаьтта хий дилла, 911 эзар га лаьтта докъадъ. 8,5 миллион га лаьтта докъаде, 8,5 миллион га йолча хьагIенашта хий дилла.

ТIадоагIача шера юрта боахамга кхоачаргья 57 миллион тонн гаргга минеральни удобренеш, е укх шерарчул 3,4 миллион тонн дуккхагIа, хIаьта киттa дIайийна хIаьрахь лоархIам боллаш дукха химически средстваш. Цул сооргIа хьайбий боахама лургья 1,5 миллион тонн довкъара фосфаташ.

Укх шера хургья кьина хетачул юрта боахама валови продукци 12,6 процент дуккхагIа йоакхаргья. Цунца пхьена колхозий совхозийн [illegible] боахама — 14,3 процент. [illegible] 1966 — 1970 шерашка [illegible] 17,8 процент [illegible].

Докладчико белгалдаьккхад, партеш правительства чакхдаьла дукхий организацешна экономически гIулакхаш бахьан долаш юртбоахама продукци мехкаран кийчъярех оттаь задавеш кхоачашъергхилар. КПСС ЦК, СССР Министрий Совете, ВЦСПС-и ВЛКСМ ЦК-и сонам беша кьерача лаьттаншарех хьайбий боахамерен йоахе продукцие сооргIа яккхара а кийчъяра а хIана кьржача Еррнгсоциалистически аьхо гIо дергда цунна.

Транспорта дIа-юха кхухьа мухь 5,6 процент дуккхагIа хилийта лерхI, хIаьта юкъара пайда эшача транспортаха пассажираш кхухьалга — 5,5 процент.

Машинашкъа транспорт дагIайоалара хьажаю капитально вложенеш 8,5 процент дуккхагIа хургья. Фоаий транспорте тIаккхетаргда керда кемаш, порташка причалий дIахо а хьалъергья, хIаьта уж технически Iалашъелга дикагIа хургда. Граждански фоаарча флота тIаккхетаргья керда кхы а дикагIа йола комфортабельни самолеташ. Автомобильни транспорта дIа-юха кхухьа мухьаш 280 миллиард тонно - километрага кхоачаргда.

Плана тIа лерхI фувешъ, радиовешанеш телевидене свездсташ дIахо дегIабоалаелга. Бувзамо долга гIулакхаш 1972 шерарчул 7,9 процент алсамдаргда. Пятилетка лаьрхIа хиннача 13-а метта болх бе йолалургья 19 телевизионни станци.

Финансировани яра ерригача источникий хоагIа 1973 шера капитальни вложенеш елга оттадаьь 96 миллиард сом, е укх шера хургда аьина хетачул 3,5 процент дуккхагIа. ГIишлой - монтажни балха дукхал укх шера боарама гаргга хургья.

Халкъа боахам дегIабоалабаре даькъера темпаш пропорцеш белгалъеш йолча лоархIамегIарча халкъбоахама объекташ хьалъеча материально - технически ресурсеш тIаерзаяр дукъа плана тIа оттадаьь централизовани йоакхача источникий чотах еш йола капитальни вложенеш юкъезилга.

Лакке дийначи тайпара, юрта боахаме еш йола паччахьалкхен капитальни вложенеш пхе шера плана тIа отта ма яра я. Промышленносте алмадолге [illegible] лоархIамеча доакъошка капитальни вложеней темпаш лаккхъешаш.

Наха чубахе [illegible] капитальни [illegible] шера плана задаехе боарам тIа я.

1973 шера [illegible] боарамо Iалашду халкъа боахама дерригача доагIашка керттера фондаш 80,5 миллиард сома бакъ бе йолавайтар.

Доклада тIа белгалдаь, КПСС XXIV съезда а хIана [illegible] Центральни Комитета Пленума а решенешка хьежжа 1973 шера планагIа советски халкъа хIаттара материальни культурни боарам дIахо а айбара йоккха мероприятеш чакхъяхе лаьрхIалга.

Болхлойн гIулакхерча пхьадола юкъара хоархIача бетта дола алапа 1973 шера 2,7 процент лаккха лерхI, колхозой къахьегамах бетта юкъара лаьрхIача дуз доз — 4,4 процент. Вахача хIара сооргIа лаьрхIача боакъона тIайбоагIа диладах укх шерана кийдалча 4,5 процент лаккхлургья.

Эттара хIаштагIа дола ахча 70 сом хургдаьш айла доалаьа дIадоа хоацдва. цунна [illegible] кхухье бахана [illegible] болхлоер гIулакхерча йеххе ставкаш окладаш лакх а еш.

1973 шера къахьегамах йол болара шера условеш юкъехьоргья Гаьнарча Малхбалех, Соборгlеш, Урала еррнгача районашка — промышленностех кхыча производствеш доаькъоиеш болча болхлоштех гIулакхечна налоеш. Шу чакхдолаш уж мероприятеш чакхъяха йолаергья Казахстана, Юкъерча Азе, Поволжье, Волго-Вятски районе. Донбассеш, Ростовски областеш.

Цунца пхьена шу районашка 70 сомага кхачалца дола алапех налогаш ца йоахаш штаргья, хIаьта бетта 90 сомага кхачалца [illegible] доагIарашкара йоахача налогей ставкаш кIезагъергья. Урала кхыйолча районашка хIана а оттаиза йолча оттаергья болхлойн гIулакхерча пазан алапан бола районни коэффициенташ.

Промышленносте балхашта бийсина болх бераш тела алапа кхы а лакхдергда.

Пенсионни Iалашони социальни страхованеш дакъе чакхъяха лерхI мероприятеш. Уж чакхйоахаргья пятилетка хьалхарча шин шера чакхъяьккхарий лоархIам а бош. Шера лаьрхIача хьатта дахара боарам айбара, паччахьалкхено дIадохийтар 8,7 миллиард сом да.

Паччахьалкхено кооперативни торговле розничи товарооборота дукхал 184 миллиард сомага дIаккхачийта лерхI.

1973 шера, дIадахача шерашка санна хьалдергда наха чубоха дукха цIенош. Финансировани ерригача источникий чотах 117,8 миллион квадратни метр хилча цIенош хьалде лерхI, е пхе шера плана тIа лаьрхIачул 2,3 миллион квадратни метр дуккхагIа, хIаьта укх шера плана хьаергда аьна хетача 10 миллион квадратни метр дуккхагIа.

Коммунальни гIишлошъярга хьожаде лерхI 2,2 миллиард сом.

ДIахо дегIабоагIаргья просвещени, культура, укхаш... цIенош уроженеш сеть.

Союзни республикий хIама дакхолла низам дIахийсдара халкъа боахам дегIабара дувцаш, докладчика белгалдир, вай дуккхача къамий паччахьалкхе дегIаяе ерригача союзни республикаш, вай мехка дерригача халкъаш вежарий дотгагIа долаш вIаши пхьана кIаргъяра хилара лерда тIа латтадара.

1973 шера дIахо хьаргда союзни республикий къаьст - къаьстача районийн комплексность дегIабоалаяча экономически дегIалеерра боарам хIаьш кийбе рим маrь.

Цхьанкха а меттала ца боалаш... халкъа эша товараш дуккхагIа арахецаран.

1973 шера плана тIа лерхI Советски Союза доалла лехьарча мехкашцара торговле дIахо дегIабоалаелга. Арахьарча торговле товарооборот 7,9 процент дуккхагIа хилийта лерхI.

Хьалхе а санна арахьарча торговле керттера моттиг дIалоацаргья Советски Союза арахьарча торговле оборота кхоалагIа дакъа гаргга шоллача социалистически мехкашца еча торговле.

Плана тIа лерхI дегIаьоачаш мехкашкара товароборота промышлени дегIадаьккха мехкашцара торгово - экономически бувзамаш вIаши пайдане долча бухаьлла дIахо а вегIаккхула.

СССР Министрий Совета хьаьстта терхен тIабахийтачча боргбоахам лерхI, аьлар ше йиста воаьлча Н. К. Байбакова, пятилетка кхоалагIча шера план кхоачашъяра СССР министерствашка ведомствашка, союзни республикий Министрий Советашка, промышленностех юрта боахама, гIишлошъярех транспортех, кхыча доккхой предприятешка организацешка, берригача къахьегамхочо боалам хьалбеча хIара участке бокка, тIагIертта бола бе бохар йолара. Эттера бокхагIа лоархIам боаьш да массанахьа а планова къахьегамен дисциплина чIоагIъяра, мамогта къахьегама оасарле лакхъера, дикагIа йола техника юкъеяхьарен производство вIаштIекьйоккимига толашен, материальни ресурсех рационально пайда эшара дерзаш.

Дуккхача къаьла меттача болхлоаша, бригадий, участкий, цехий, промышленностех, транспортех, гIишлошъяреш предприятешка тIайдукху декхара декхарара, хIаьта берригача къахьегамхой тIаьхьех 1973 шерена производственни задаешгIа кхачайзе кхоачашъяра социалистически яхь йоаржае, из дукха оасарле йолаш дьиннаре къахьегарна белгалдаккха. Партейни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацей низаш тIехьадале вила хьа мамогта социалистически яхь йоаржара, къахьегамхой кхоачалургдоаца творчески низаш оарцагIдахара, халкъа боахаме вайна жизревезмамогта дукхагIа пайда эшара дукха вай бахна дерригача кходашъя гIалдашона дисциплинен организованности чIоагIъяра.

ТIадоагIа шу лаьрхIа болхь а болаш лаьрхIа йиш я хIастагIча пятилетке хоадам бил дола шу. Цу шера план кхоачашъяра е тIехкхоачашъяра а чIоагIа лаьмне йолаергья парте XXIV съезда оттадаь декхараш толамца кхоачашдара, вай мехка экономика дIахо айтал хул обороноспособность чIоагIъяра, советски халкъа хахобе материальни культурни боарам дегIабара, ерригача социалистически системе чоакьхо сийна чIоагIъхьара лоархIамлоахаргда.

(ТАСС).

1973 ШЕРАРЧА СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТА ХЬАКЪЕХЬЕИ 1971 ШЕРАРА СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТ КХОАЧАШЪЯРА ХЬАКЪЕХЬЕИ

СССР финансай министра депутата В. Ф. ГАРБУЗОВА доклад

СССР хьаьь 50 шу диззар чIоагIа дезаеш белгалдаккха кийчъеш я, аьлар докладчика, вай мехка болхлой класс, колхозни ахархой, интеллигенци. Ераче юбилей сийна мерже халкъа социалистически яхь — дукха къаман доахача вай Даьхен къахьегамхой кхоллам де низ кхоачаши творчески хьинар долаш хилара. тоххамах чакхбаьнача ленински наькъагIа поергагIа ще боолаш дIахьалхаш доаьъа аха лаьрхIа уж хилара дагаь къаьгта тешал.

ВIуденача темпагIа алсамъяьь мехка къаман доход — социалистически экономика сихха дегIааьхра, къахьегамхой вахаре боарам каддаьза лаккхбара лерд. Пятилетка шоллагIа шу хьокхаьш лакха долаш чакхдоаккхаш йоала вай промышленность. 1971 шерарчул 6,5 процент дуккхагIа арахецаргья укх шера промышленни продукци.

Хаоттаьш хьалашке дуллача чIоагIа хала хилар ер шу юрта боахама. Партей правительства чакхдаьхача гIулакхаша, совхозийн колхозийн болхлоша шоай ер ца хкодеш къахьегаро, халкъа боахама вокъ доакъошкара къахьегамхоша доккха новкъостал даро йиш хилийтар дIадахача пятилетка шера юкъера лаьрхIача доаккхаш хиннача дуккхагIа ялат даккха, эшача боарама кхачани фуйж фондаш дIаоттае, юртбоахама продукташка баха нах боарамагIа Iалашбелга вIаштIехьдаккха. Цо нIаькха а хьаьахкхар боллой классен колхозни ахархойн йохаргIбоацача цхьаьагIоа боккха низ, юрта боахам дегIаболабара деррнгача халкъо из йола йоахко. халкъа боахама из лоархIамегIара дакъе айдара тIабербаба Коммунистически парте кийчба низ кийса хилар.

Укх карарча, пятилетка шоллагIча шера мехка халкъа боахама плана бюджета кхоачашъярах хьакхинараш керттерча хьокхаиншкара хьа а кхайкедаь, В. Ф. Гарбузова дIаво кьоахар 1973 шера СССР Паччахьалкхен бюджет. Цо белгалдаьккхар, экономика дIахо айара, халкъа кьал-торо лакхъяра, вай мехка оборона чIоагIъяра программа чакхъяккхара эшшаш йола ресурсаш бюджето Iалашдеш хилар.

1973 шера СССР Паччахьалкхен бюджета доходаш 181,7 миллиард сом оттаьд, вешта аьлча 1972 шера кхоачашье тарлучул 3,4 процент дуккхагIа; расходаш 181,5 миллиард сом е 3,8 процент дуккхагIа хургья. Доходаш расходаш 232 миллион сом дуккхагIа хилийта оттадаьд.

Вай паччахьалкхен доходий керттера кхьаст ба социалистически боахамагара хьетIадоагIар. Кердача шера из 165,1 миллиард сом, е укх шерарчул 4,0 процент дуккхагIа а бюджета ерригача доходех 90,9 процент а хургда.

Бахача нахагара йоаха налогаш 15,6 миллиард сом, е бюджета доходех 8,6 процент хургья. Из ахча белгалдаьд плана тIа оттадьча алапе фондага хьежжа а хIаьта питта алапе лохагIа бола боарам лакхбе лаьрхIача районашка бахача нахагара йоаха налогаш 1973 шера тIера дIайоахаргхилара лохъергхилара теркалдеш а.

Халкъа боахам дегIабарой къамаш доход алсамъяларой йиш хулийт советски наькъа хьал-торо дIахо айяра КПСС XXIV съезда решенешка белгалдаь мероприятеш леррагIа чакхъяха.

1973 шера лаккхдергда мехкарча кхыйолча экономически районий производственни доакхъошкарча юкъера алапи кIдеш болча болхлой алапей, ставкай, окладий дIамагIдола боараммаш; мах дуккхагIа тела оттабу промышленносте бийсаина бахча балхах. ТIеме гIулакхаш тIарча наьке дезала пенсионни Iалашо дуккхагIа е, цаьзгача бера гIулакх деш долча дешош мах телеш дуккхагIа хилийта лаьрхIад, болх беча берригача кхалнаха, цар къахьегама стаж цийла хилче, берагIа болаши бер кхачуш тIехьагIен телача отпускаш луш бола мах шай бIаречача алапе боарамам хилийта оттадаьд. Пятилетка хьалхарча шин шера парте чакхъяьха мероприятеш теркал а еш, паччахьалкхено халкъа кьал-торо лаккхъярта дIадохийтаргда шера юкъера лаьрхIача 9,7 миллиард сом, цунах 1973 шера дезз чакхйоахаргйолча мероприятешка — 4,7 миллиард сом.

Бюджета, предприятей ресурсай, банка кредитий чотах 1973 шера халкъа боахам дегIабоалабара дIайоаде 180 миллиард сомага дIаккхоачаргда, вешта аьлча укх шера дахийтачул 5,6 процент дуккхагIа хургда.

Цу Iалашмате дуккхача ахчо йиш хулийтаргья шоллаше дегIаяра лакха темпаш Iаламгье, юртбоахаме производства материально-технически бала чIоагIъе, бахача наха товараш арахецача предприятей производственни мощносташ дикка шерье.

Бюджетерен предприятей шоай ресурсашкарен Iалмага дIадохийта леррига ахча 15,5 миллиард сом, е шIаши нийсача мехкашца лаьрхIача укх шерарчул 7,2 процент дуккхагIа хургда.

Халкъа образованена, бахача наха медицински гIулакх дера, социальни Iалашонех страхованеш 67,4 миллиард сом, е укх шера дIадахийтачул 5,2 процент дуккхагIа хьожадаьь.

1973 шера халкъа боахама плана Паччахьалкхен бюджета толаме кхоачашъяра тIеххьоачашъяран Iалаьмате лоархIаме хургда пайдаргIча пятилетка задаеш кхоачашъяра.

«КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева профсоюзий XV съезде белгалдаьккхад: «Нагахьа санна хьалхагIа баьчул дикагIа болх бе вай ца Iомалой, план Iалашвате къаьхьала хургья... Вай ерригача плана кхоачашъеча толам баргхиларех бола тешаш ба доагIар дизза хьадекари бехетоклам лаккхбара, тIагIертта а тешпаме а болх бар».

Докладчико хоам бир, бюджета, предприятей, ахчан, банкий кредитий чотах промышленносто финансировани ерга хьетIадоагIача шера 93,3 миллиард сом, е укх шера хьожадаь кийчачул 7,2 процент дуккхагIа хьожадараш.

Дукха ахча дIадохийтаргда еза - йоккха промышленность, эггара хьалха берригача халкъа боахаме технически прогресс темпаш дуккхача хьале шоах тайпа йолаш йола машиностроена прогрессивни доакъош, энергетически доакъош химически промышленности дегIаболаярта.

Пятилетка керттерча дикагIа хьежжа плана тIен бюджета тIен дукха ахча оттаду мэта, кхачан, меттигера промышленность дегIабоалаярге а хIаьта питта бахача наха бытови гIулакхаш дарга а дIадахийта.

Пятилетка хьалхарча шера планех тIехьа белгалбаьккхар дукхача [illegible] дуккхагIа дIаотталарш. Цу мероприятешка дегIе [illegible] дуккхагIа хилийтарда.

1973 шера плана тIен бюджета тIен оттадаьь промышленностера кайда 80 миллиард сом, е укх шерарчул 11,6 процент дуккхагIа хилийта.

Доклада тIа белгал мя дерра, укх юртбоахама шера хьахиналлараша мIаьхказа а темпа ду юрта боахама материально - технически база сихагIа а тIагIертта а чIоагIъяхаза кргйоацаш хилара, мелиорации химизацие сихача темпашца дегIайоалаянза, лаьттанарча бахкйи хьайбай боахамерей культура лаккхъянза, юртбоахама продукци йоакккхача хIанзара технологи юкъеяккханза кргйоацаш хилара. Из вай йIаьхача хенара программа я, хIаьта парте лоарзагIа из йолаш ца хIа а хьорга.

Юрта боахама валови продукце дуккхал тIадоагIача шера 12 процент лаккхьала еза. Из план кхоачашъелга Iалашдеш да эшача материальни финансови ресурсашца.

Бюджетерен совхозий шоай кхыча юртбоахама предприятейи средствашкарен кердача шера юрта боахам дегIабоалабара хьожадеш да 31 миллиард сом, е 1972 шера хьожадаьчул 9,9 процент дуккхагIа.

Коммунистически парте мелиораци лерхI лаьттама луш бола хьулкъаш оцаш тIера лакхбаран юрта боахам дегIабоалабара тешаш сихьяраш оттаьча программа керттера дакъе. 1973 шера эксплуатацие дIадала деза 1,6 миллион га хий деккен доккъалой лаьттеш, 8,5 миллион га хий даьдарца чулаьдa даьгIенаш, да мела нах беллаш а. Хиш боахаме дерригa а хьожаду 6,1 миллиард сом, е укх шера хьожадаьчул 16 процент дуккхагIа.

Кердача шера наyе боахама хьожаду ахча 500 миллион сомаа дуккхагIа хургда.

1973 шерарча паччахьалкхен капитальни вложеней цхьара дукхаь йоакккхача финансирова ахча дуккхагIа дIаттадаьлара. Цу мероприятешка хIаьхаш дIадохийтаргда Iаьржа аьдаьж дукхаь хилийтара.

дукхал, йоахар дIахо В. Ф. Гарбузова, оттаьд 68,4 миллиард сом. Централизованни капитальни вложенешта финансировани ера хьожаду 70,5 миллиард сом, е укх шера кхоачашдергда кайда лерхIчул 8 процент дуккхагIа.

Капитальни вложенеш дуккхагIа хIаяхьайта лерхI машиностроене, Iаьржачой металлурге, ерригача кхачани промышленностега доакъошка.

Плана тIа оттаьд наха чубаха цIенош хьаллара йоккха программа. 1973 шера наха чубаха дIадола доза цIенаш коммуналь 117 миллион квадратни метр бола цIенош.

Доклада тIа белгалдоах, 1973 шерарча халкъбоахама планагIи бюджетагеи хьожаш КПСС ЦК-и СССР Министрий Советеи гаргарча хана капитальни гIишлошъярча гIулакхий оцаш тIера толаш дарг да хилара теркам тIа а бехийтар бойхама хулгIаьхоинера хьалъеш йола объекташ дала бе йолаялийтара хьаша тIехьа ца йоахаш бола белга Iалашдар хьо а дийцаб, царгаба кхолийтар материальни финансовни ресурсеш болх бе йолайтаргйола объекташка хьегулъяра керда хьалъеш йола стройкаш.

МийнагагIа арахьйтаьга, шогтоахмойнсеш [illegible] толамагIа хулийтарга.

Цунца наьха а доагIаш плана тIен бюджета тIен лаьрхIа да 1973 шера болх бе йолалийта ела объекташ финансировани яра, материально - технически снабжени, оборудовани бала кхоачашъергйола гIулакхаш. хIаьта пятилетка тIадоагIача шерашка лоархIаме эффект хургйола мероприятеш я оттаьд.

1973 шерара розничи товарооборот 190 миллиард сом к, е паччахьалкхен возничи маъхаш йолча дукхлагIа [illegible] 5 процент дуккхагIа.

Паччахьалкхено кооперативни торговле финансировани яра хьожаду 3,5 миллиард сом. Торгови организацешта банка кредит дала лерхI 37 миллиард сом.

СССР министерствашка ведомствашка белгалду шоллашта тIа, чIоагIа йоахко е шу халкъе эша товараш дIайа а дуккхагIа арахецара, дикагIйола кхехкош организацешкара шерьяра де дезар чакхдоккха деза. Цунца пхьена коттерча советски боахамен организацешка дуккхагIа инициатива гойта еза товараш алсамдахара.

1973 шера социально-культурни мероприятешта йола расходаш 67,4 миллиард сомага кхоачаргья, вешта аьлча аьлча шера 3,3 миллиард сома дуккхагIа хул. Уж ассигнованеш укх тайпара йоаш:

(милл. сом).

	1972 ш. План	1973 ш. Проект
Халкъа образовани, Iилман культурен	27,[illegible]	29,[illegible]
Узахьлено абдарча физически культурен	9,7	10,2
Паччахьалкхен социальни страхованен Iалашон	25,8	27,4

Цул совгIа, паччахьалкхен предприятешен колхозашен социально-культурни мероприятешта хьожадергда шоай средствашта 18 миллиард сом гаргга.

Школе даха да йоацида берий учрежденешкара контингент дуккхагIа хургья, хIаьта шу чакхдолаш 9,9 миллион а хургья. Дешар даха ха йолча бераш медалу учрежденешка, школаш лелаяре, дешара оборудованеш шIаьтараш уж Iалашъяра, школий шира хIаддацеш хьаьхара хIаьхкхийта деррига ахча 1973 шера 12,2 миллиард сом хургья, е 7,6 процент дуккхагIа.

Лакхара, юкъера специальни профессионально - технически дешара заведенешта финансировани яра лаьрхIаь 5,6 миллиард сом, вешта аьлча 8,1 процент дуккхагIа.

Узахьлено лораярен физкультурен йола расходаш 10,2 миллиард сом а хургья 231 миллион сом дуккхагIа а хургья.

Болхлоштех гIулакхерча наьхи пенсеш пособеш тела паччахьалкхен...

(Чакхдаьлар 3-ча агIо тIа).

ДЕПУТАТА В. Ф. ГАРБУЗОВА ДОКЛАД

(Чекхдаккхар. Долалур 2-чу агIо тIе).

хьалхиен социальни страховани бюджет СССР пачхьалкхен бюджета юкъе хилъна 21,4 миллиард сома, уьш шерарчул 7,1 процент дукхагIа. Йоккха ассигнованеш хьожийн болалоштеш, гIуллакхерча нахан, колхозхошнийн пенсеш далара. Цу гIуллакха Iалашдийта хьерхIад 21,4 миллиард сом, вешта аьлча уьш шерарчул 1,2 миллиард сом дукхагIа.

КПСС XXIV съезда решенеш лерргIа кхочушдеш, йохкар дIахо В. Ф. Гарбузова, КПСС ЦК-н Советски правительствао тIехьарчу хана массеха шо чакхьаьлча дуьнен халкъашта юкъера хьалаш тоадаря, массанне а юкъара машаре кхерамаллен чIоагIъара тIаьхьожаьъ. Советски пачхьалкхен ленински машаре политикаца дукхагIча дакъа кхаьчна я дуьнен халкъашта юкъера кхоххам лаьгIбалара процесс.

Машар бахьанце лерргIа кхоьсам лоаттабеш Коммунистически парте, цунца цхьан дикиза хургдоашаш дерхI вай мехка оборона чIоагIъелгеъ эргайоаккхаш товалгеъ. 1973 шерарча СССР пачхьалкхен бюджете оборона йола расходаш 17,9 миллиард сом хилийта лаьрхIад, бюджета ерригача расходех 9,9 процент хул из.

КПСС XXIV съезда белгалдаьккха доал дара системен методашеи эргайоахаш тоаер халкъа боахам, доал дара парте беча беррига балхашра лоархIаме дакъа хилар. Советски правительства СССР министерствашна ведомствашна, союзни республикай Министрий Советаш деккарийла вай доал дара аппарат эргайоахаш тоаеш ва лелаяра дIададар кIезиган, хIаьта иштта служебни ерригача командировкашка додар 0,6 миллиард сома хIезагIе.

Советий сийлахь - боккхача мехка дерригача къамашен кароднкостащел, бIехалдоах докла-да тIа, СССР шерг 50 шу дуззача сийлен юбилейга кийчо еш, иза а хьахьоахаш да шоай цхьоагIон болат синна чIоагIа ина, Коммунистически партенеи цун деналерча штаба — ленински Центральна Комитета гонахьа айхаеш кхотаденна хилар.

Союзни республикай экономически дегIаяхара бюджета темпашн хьахьоахача эшамаш лоархIаме цаI да шерагIа ме доал дегIаухе цар пачхьалкхен бюджеташ.

Кердача шера союзни республикай бюджеташ дегIаде 4,9 процента; хIаьта 81,9 миллиард сом а да. Къаьст-къаьстача союзни республикай бюджеташ (миллионаш) уьш тайпара хилийта лерхI.

РСФСР	44.316
Украински ССР	16.605
Белорусски ССР	3.608
Узбекски ССР	3.484
Казахски ССР	5.533
Грузински ССР	1.547
Азербайджански ССР	1.469
Литовски ССР	1.705
Молдавски ССР	968
Латвийски ССР	1.188
Киргизски ССР	974
Таджикски ССР	878
Армянски ССР	1.088
Туркменски ССР	879
Эстонски ССР	888

СССР пачхьалкхен боахаме ерригача расходех ах дакъа гергга да хIара союзни республикай бюджеташ. Цу бюджетех 42 процент дIадоладе пачхьалкхен халкъа боахамга дIа мел дохийтачунга, 64 процент расходаш — просвещенех, хIаьта 90 процентал дукхагIа — уахаш[illegible] лоарахIа.

Доклада тIа хоаш бу, 1971 шерашца СССР пачхьалкхен бюджет доходашка диллача 100 миллиард сома, 6 плаца 101,6 процент, расходашна диллача 164,2 миллиард сома, е 100,6 процент кхоачашъяьйта, расходаш дукхагIа доходаш хинай 1,8 миллиард сом.

1973 шера вай халкъа боахама хьалхашка лоархIаме деккараш латт, аьлар цо йистебалаш доклад чакхдоахаш. Из шу хоадаш беш бола лоархIам болаш хургда кIеслагIа пхе шера цкан кхоачашъеча. 1973 шерара халкъбоахама плани бюджети кхоачашъяр лоархIаме тIа боаккхалга хургба Советски Союза Коммунистически парте XXIV съезда оттадаь исторически деккараш кхоачашдеча.

(ТАСС).

ХАЛКЪА ВАХАРА ХЬАЛ ТОАДАРА

(Чекхдаккхар. Долалур 1-чу агIо тIе).

председатела депутата К. Ф. Ильяшенкос, къахьта хьахьош экономикен культурен дегIайоалларе вай мехка йола торониш, хIаьта цар юкъарнал доашаш кхоб гIортога ю пятилетка хьалхарча шин шера ерригача республикай экономика дегIаярех.

Юртбоахама производство дIало а дегIайоалара Коммунистически партеи Советски правительствай еча йоаххоах дийцар цо къамаьл деш Московски областа «Коммунарка» яхача Госплемзавода директора депутата А. И. Монаховс.

Республика къахьегамой политически къахьегамен хьинар чIоагIа айдаьй СССР хьаьь 50 шу дизара кийчо дро, аьлар Удмуртски АССР Министрий Совета председатела депутата А. Т. Марвова. Цу лезача юбилея сийна халкъа боахама дерригача довкъошка хоккхагIдола социалистически деккараш тIаяйнилар.

Вай мехкарча болхлой классо дег тIара къоабалъо машар чIоагIбара, дуьнен халкъашта юкъера кхерамале лоаряра, халкъашта юкъе массе а тайпара гIулеххаш лелахара тIаерзаь йола Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, Советски правительства ленински политика, аьлар М. Горький цIерагIча Борски стекольни завода болхлочо депутата М. И. Рябчиковс. Да кхалсаго. кхаь бере наьвс, дег чура баркал оал вай парте Центральни Комитета, Советски правительствана, новкъостал Леонид Ильич Брежнева вай деррригача дуьне тIа чIоаттIен тешшамен машар оттабара духьа цар беча боккха балхаш.

Узбекски ССР Iилмий Академия президента депутата А. Садыкова белгалдаьккхар, республика къахьегамхоша, берригача советски махка санна, СССР хьаьь 50 шу дизара накъабоагIаш пятилетка шоллагIча шерё йаIанай хоанал хьалха кхоачашъяра доккхий социалистически деккараш тIаийнай халар.

СССР Лакххеьарча Совета палатай заседаниеш хулча зале Iуйрийна 10 сахьат даьлча хьийнилар Къамий Совета заседани.

Депутатешна хьалхашеш дIаьхдаь тIоаеш а тохаш тIаайнар новкъостий А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, П. М. Машеров, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, Д. Ф. Устинов.

Заседани хьайнлар Къамий Совета председатела депутата Я. С. Насриддинов.

Депутаташа ладийгIар 1973 шера СССР Пачхьалкхен плана хьакъехьа, 1973 шера СССР Пачхьалкхен бюджета хьакъехьа, 1971 шера СССР Пачхьалкхен бюджет кхоачашъяра хьакъехьа Къамий Совета планово - бюджетни комиссе председатела депутата К. М. Герасимова пьча плановобюджетни отраслевни комиссей содокладаша.

Планово - бюджетни отраслевни комиссей содоклад чекхъьаьлчачул тIехьагIа шекеш йолайлар.

Эггара хьалхе къамаьл дир Украински ССР Министрий Совета председатела депутата А. П. Ляшко. Республика промышленность дегIшера башхалонеш цаI хургья, аьлар цо, технически прогресс Iалашъеш доле доакъош сихла айдарех.

РСФСР юрта боахама министра депутата Л. Я. Флорентьева дийцар республика къахьегамхоша 1972 шера хьуакъам балхам долаш лоаттабаьча къовсамах.

Трибуна тIа ва «Нефтяные камни» яхача фойка тIарча бурувтохара белхий управлене производствени гIулакхаш деча база начальник депутат Р. С. Джафар-Заде. Азербайджан, аьлар цо, — мехка къьхагIа йола мехкдаьтта доала район. Каспийски фойкехатоаре хьайнллай мехкдаьттан газен Iалашьате йоккхий запасаш е йолаш йола атташ перспективни структураш. Цхьабакхьа, балхаш толаме дегIаяйлта юкъадетт оборудовани, фойда тIа гIолле лела средствашъ, бурув детта вемаш, установкаш из тоъаро.

1973 шера халкъа боахам дегIабоалабара плани бюджетен проекташ тIа оттадаьд вай Даьхен экономически обороннин низ дIахо чIоагIа дегIабоалабелга, аьлар Туркменски ССР Министрий Совета председатела депутата О. Н. Оразмухамедова.

Ше къамаьл деш вейлой республикански профсоюзий Совета председатели депутата Г. В. Тедджуманова дийцар производстве резервах бизаегIа пайда эцарех. Цо белгалъяьхар къоастамьчул тIехьагIа кхе шера задани толаме кхоачашъе йиш хулайтергIйолг проблемаш.

Узбекски ССР пхе шера цIерагIча Ташкентски областа Аккурганскай района опытно - хьокхама Союза хама трактористна депутата Й. Алиева дийцар 47 къамахй народностаха бола ших бейаш икъбехьегаша болча боахам киргIаулача хIамеш.

«Якутгазстрой» гIирсаш хара управлене № 1 йолча гIишлоймонтажни управлене прораба депутата Н. С. Сопырксак дийцар Якутски АССР къахьегамхоше доахача толамеш. Депутата председатела Къахьбоседене чуIе цIеноаш хьалдара проблема къоастара тIаерзаь.

Къамаьл де доаш лу Казахстана КП ЦК секретара депутата С. Н. Имашева. Цо дийцар пятилетка задаеш кхоачашъеча городерчан юртарчен къахьегамхоша доахача толамех. Ялат кхедераша даькха толамаш, аьлар во, — совхозий болхлошеи колхозхошеи, юрта боаламерча кулгалхоша а специалисташа а, республикерча беррягача къахьегамхоша турпал къахьегарах хьаьхинар. Ялаташ чудачча доккха новкъостал дир Российски Федераце, Украина, Белоруссе, вежарашка йолча кхыча республикай механизаторашо, Советски Эскара тIемахоша.

Экономикен культурен оалангера доца дегIайоаларца накъайола советски Чуваши ССР Союза ах бIаь шера юбилейна, аьлар Чувашски АССР Министрий Совета председатела депутата М. В. Зайцев. Тахан республико мехка тел электрически аппараташи прибораша, агрегаташ а юртбоахама машиний запасной оатхалаш а, ткацки станокаш, химически продукци.

Уьш шера климатически хьалаш новкъахо кхиадоллашехьа а, аьлар Киргизе КП Ошски обкома хьалхара секретара депутата С. И. Ибрагимова, республика юрта боахама къахьегамхоша кхоачашдаьд шоашта тIадехха деккараш. Цар кхачашдаьд КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева дакъа а лоацаш Ташкенте хиннача боамбн буьха районий партийно - боахама, актива собрание тIайийца доккхагIдола деккараш.

Трибуна тIа ва Эстонски ССР «Марат» яхача трикотажни производствени объединене вокхагIола мастер депутат А.-Э. Х. Таммисту. Цо хьадда предложенеш елар гIоний бола болхлой кIезигIбара, материально - технически Iалашои боарам лакхбаря СССР лёгача промышленноста Министерствагахьара объединенена ду кулгал тоадарах.

Башкирски АССР Министрий Совета председатела депутата З. Ш. Акназарова белгалдаьккхар, юрта боахам хIанзарча низ болча техника лерда тIа латташ хилар.

Таджикски республикански профсоюзий Совета председатела А. Кайкарова аьлар, ленински къамий политика , котъьлар, вай мехка халкъаша вежарашха новкъостал дар а эгара хьалха сийлахь-хоккхача эрсий халкъо накъошша новкъостал дар а бахьан долаш лоацаша исторически хана юкъарча бIаьш шеренашкара тIехьайяхачара прогрессига кхоачеш, феодально - патриархальни отношенешкара дегIаеначе социалистически стройга кхоачаш боккха ижкъ хьабенаб Таджикски ССР-о.

Дагестане моххк агарах хинараш дIадаха новкъостал даьча дерригача советски халкъа дег тIара баркал оалаш раьза хинеш къамаьл дир республика Министрий Совета председатела депутата А. Д. Умалатова.

Татарски АССР Министрий Совета председатела депутата Г. И. Усманова белгалдаьккхар, кIсалагIча пятилетка хьалхарча шин шера республика бIарчча хьийначе дукхагIа хьаь промышленни продукци 16 процент хилар. Шоай социалистически деккараш сийлеяца кхоачашду республика мехкдаьттахоша — цар уьш шера 102 миллион тонн совгIа колча довгор доаккхаргда, цу даькъе 500 эзар тонн планал совгIа а доаккхаш. Сихагча темпаегIа дегIаух Татаре машиностроени, химия, мехкдаьтта хими, энергетика.

Цу тIехь Къамий Совето чекхъьайтар СССР Лакхехьарча Совета сесси дев повестка хьалхарчен шоллагIчен пункте дийца еш йола прении.

• • •

17 сахьат даьлча йоаккхача Кремлевски двореце цхьана дIайоладар СССР Лакхехьарча Совета Союза Советеи Къамий Советеи заседани.

Гуйбеннараша дIаьхдаь тIоарай а тохаш тIаийцар новкъостий Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, Д. А. Кунаев, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, В. В. Щербицкий, П. Н. Демичев, П. М. Машеров, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев.

Зале бар Iалашате дукха хьаший — столицерча Московски областерчен къахьегамхой вийкалаш. Бийха баьхкоашта юкъе — кхыча мехкашкара дипломаташ, советски доазол дераен журналисташ.

Заседани хьайнилар Къамий Совета председатела депутата Я. С. Насриддинов.

Дев повестка хьалхара пункта лаьца — «1973 шерарча СССР халкъа боахам дегIабоалабара Пачхьалкхен плана хьакъехьа» — дош хадаш къамьях вар СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Госплана председатела депутата Н. К. Байбакова.

Къамий Советаи Союза Советон, дьлар цо, йийцай 1973 шера халкъа боахам дегIабоалабара Пачхьалкхен плана проект, СССР Лакхехьарча Совета планово-бюджетни отраслевни комиссей заключенешкен содокладашкен, къамаьлаш даьча депутатино белгалдаьхар 1973 шерара халкъа боахама план вай парте XXIV съезда вай мехка низ дIахо чIоагIбеи халкъа вахара боарам лакхбеи аьнка оттадаь деккараш кхоачашдаргахьа керда гIа бакхар дилар.

СССР министрествашек ведомствашек долле хIама де деза металл, доагор, кхийола материальни ресурсаш кхоарa гIулакха тIехьадисар дIаладахара, уж дIааххйтара прогрессивни нормаш доадамболлаш юкъехкахьара, пхе шера плано производствата дIаухе материалаш кIезигъяра оттань заданеш кхоачашъяра.

1973 шера СССР халкъа боахам дегIабоалабара Пачхьалкхен планах йолча Союза Советеи Къамий Советеи планово-бюджетни отраслевни комиссей заключене тIеи хIаьта иштта депутаташа Т. Я. Киселева, А. А. Титоренкос, М. П. Панфилова, кхыиар къоабалбаь капитальни гIирсаш хьалхечара, капитальни вложенеш хьалхагIа йистека ела гIишлошта тIаерзаптра даькъера гIулахкаш лергIадахара, планагIа доацаш гIирсаш хьалделга деккара, шоллагIча дакъера гIирсаш кIезигагIа хьалдара тIаерзаь плана тIара мероприятеш.

Правительства тIахьалларгIа, Н. К. Байбакова дынхаьйнилар, СССР Лакхехьарча Совета планово-бюджетни отраслевни комиссешка а депутаташа а хьалха боахама планах лаьца еча ерргга предложенеши ю замеченеши лаьрххIе юкъаргхилари цар хьакъехьа йоагIаш йола решенеш тIаэцаргхилари.

Лакхехьарча Совето палаташа къаьст-къаьста голосовани а яь, массеха раьза а волаш, тIаийцар 1973 шера СССР халкъа боахам дегIабоалабара Пачхьалкхен плана дола Закон.

ХьатIадоагIача шера 6 процент дукхагIа хургья потреблени накопленеш дийца мала йола къамий доход 1972 шерала ийбача, хIаьта промышленни продукци 5, 8 процент дукхагIа хургья.

Ден повестка шоллагIча пункта — «1973 шерарча СССР Пачхьалкхен бюджета хьакъехьа 1971 шерара СССР Пачхьалкхен бюджет кхоачашъяр хьакъехьа» доаш хадаш къамаьл дир СССР финансий министра депутата В. Ф. Гарбузова.

СССР Пачхьалкхен бюджета гIа хьажаров ва юкъаров, аьлар министра, хьахьахар КПСС XXIV съезда директивашка хьежжа оттань СССР Министрий Совето хьачуенна 1973 шера плани бюджети депутаташа йиза къоабальнга. Бюджетах хьахьожадеча ахчо торо хулийтаргья хьатIадоагIача шера социалистически экономикен культурен дегIайоалара, дIахо а къахьегамой вахара хьал тоадара, Советски пачхьалкхен оборонни низ чIоагIдара тIаерзаь йола мероприятеш кхоачашъелга Iалашде.

1973 шера планеи бюджетеи заданеш, белгалдаьккхар министра, низкъоло ма е кхоачашъяьолургйолаш я. Уж йиза кхоачашъяра ерригача предприятешка, совхозашкеи колхозашкеи мел йолча торонеш мемогга дикагIа пайда эцара, хIаьта иштта чIоагIа къамбара, пачхьалкхен плановни финансовни дисциплина лерргIа кхоачашъяра цIенхашта торкам тIабахийта беза.

Палаташка къаьст-къаьста голосовани еш депутаташ чIоагIдар Союза Советеи Къамий Советеи планово - бюджетни отраслевни комиссей доклаех даь хулцаш ивнехнаш 1971 шера СССР Пачхьалкхен бюджетах йола Закон. Пачхьалкхен бюджет чIоагIаьд: доходаш 181844964 эзар сом, расходаш 181613383 эзар сом е расходел доходаш 231581 эзар сом дукхагIа долаш.

Халкъа боахамага — еза-йоккха промышленность, гIишлой индустри, ейген кхачаш промышленность, юрта боахам, транспорт, жилищно - коммунальни боахам, халкъа боахама кхыдола а доакъош дIахо а дегIадоаладарга дIадохийтаргда 86525931 эзар сом, хIаьта социально - культурни мероприятешта хьожаду 67508185 эзар сом, цу даькъе пачхьалкхен социальни страховани бюджетах 21366910 эзар сом.

Кердача шера мехка оборонна хьожадаьд 17.900.000 эзар сом.

Закона тIа белгалъьй союзни республикай Пачхьалкхен бюджеташ.

СССР Лакхехьарча Совето чIоагIийр 1971 шерара Пачхьалкхен бюджет кхоачашъярах йола отчет.

Ден повестка кхоачашенай. БархIалагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета пхелагIа сесси ший болх йистебаьккхар.

(ТАСС).

ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШТА—ДЕЗА СОВГIАТ

Уьш шера 18-ча декабре Грозненски Ханпаша Нурадилова цIерагIча Нохч-ГIалгIай драматически театре ЦIаигIаххийтар «Чечингсельстрой» треста гIишлонхой, автотранспортникаш, механизатораш, кхыбола болхлой. СССР 50 шу дизара сийна кържача Ерригсоюзни социалистически яхье геттаре дакъа толамаш а даькха хьалхара моттиг яккхарах КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС Юбилейни сийлен знак ллорах лоле цIей дезде бахка бар треста болхлой. Цу гIуллакха хетаь торжествени собрани хьайнйлар «Чечингсельстрой» треста профсоюза объединенни постройкома председатела С. Х. Зибирова.

Къамаьл де доаш лу КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. М. А. Керимова. Халкъа боахам дегIабоалабеча треста гIишлонхоша хьинаре дакъа лаьца хилар белгалдаьккхар цо. Тахьара вай торжествени собрани хетинь а боккха кхаъ хинача гIуллакха — шуь треста коллектива КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС Юбилейни сийлен знак ллара, — аьлар цо, «Чечингсельстрой» треста къахьегамхошта из деза совгIат денлад СССР вIашагIъелла 50 шу дизара сийна яьржача Ерригсоюзни социалистически яхье эгара лаккагIа хьоххамаш дахарах.

Парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета, облсовпрофе цIерагIен цар тIаданлараш гIишлонхой къахьегама иштта лакха мах барах дег тIара треста беррига болхлой дакъаьла а бийца цо дIаяйар гIишлонхойта Юбилейни сийлен знак.

Доккхал в деш белгалдаьккха даьри да «Чечингсельстрой» треста коллективо гIишлой-монтажни балхаш дара шера план 15-ча ноябра кхоачашъьь хилари шу чакхдалалехьа заданел совгIа 1,3 миллион сома балхаш цо чакхдаха лерхIаш хилари, Дикка тIехьхоачашъьй пачхьалкхена пайда бара задани. 11 бетта треста гIишлонхоша планал совгIа 192 эзар сом пайда баьй пачхьалкхена. Эксплуатаце дIаеннай Грозненски юрта района № 15 йолча совхоз 1400 хьехкаша даьрзIа комплекс, МагIалбика района «Алханчуртский» совхоре доахаша лаьрхIа йола кхо помещени, иштта кхыйола объекташ.

Мала чубаха цIеноаш хьалдара шера плаш 163 процент кхоачашъяьй треста гIишлонхоша. Доккхал де доагIаш да цар дIа мел луш йола объекташ дикей тIехдикен оценка луш шера дIа ма луш хилар.

Треста коллективо уьш тIехьъарча шерашка Ерригсоюзни социалистически яхье классни моттигаш йоах. Уьш шера а кхоазачний цунна СССР Министрий Советаи ВЦСПС карара кара тела ЦIе байракх.

Ерригсоюзни социалистически яхье яькха котало белгалйоаккхача тахьнарча дийнахь хьоаха ва баха баргбаш башха-дика производственникаш: ПМК-458 штукатурий-малярий бригада бригадир Местоева Исраила ПаьтIимат, Алшибетона завода лепщик Азизов Григорий Иванович, ПМК-921 штукатурий бригадир Чимаева Iайна, ПМК-101 плотникий бригада бригадир Магомерзоев Заилды, ПМК-920 штукатур-маляр Ступникова Валентина Владимировна, автокрана машинист Хрусталев Виктор Михайлович, кхы дукха барам а.

Хьамсарча партенеи Советски правительствоаи шоай къахьегама иштта лакха мах а беш деза совгIат даларах чIоагIа баркал оалаш къамаьл дир «Чечингсельстрой» треста управлене Э. Э. Исмаилова, автотранспортни конторa шофера И. Шамханова, алшибетона конструкций завода столяра А. Зинченков, ПМК-557 начальника А. Н. Нахахаев, механизаце управлене парторганизаце секретара А. И. Инишкова. «Чечингсельстрой» треста гIишлонхой дезача совгIатаца даькъала бийцар «Севосетинсельстрой» треста управлене С. Черкашева.

Торжествени собрани дакъа доацаш мел хиннараша чIоагIа тIоараш а детташ тIаийцар КПСС Центральни Комитетага, СССР Лакхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага, ВЦСПС-га дохьийта письмо.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТIА: Юбилейни сийлен знак дIалуш ва КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретарь М. А. Керимов.

И. ПЛИЕВА сурт.

КПСС Центральни Комитетага, СССР Лакхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага, ВЦСПС-га

«Чечингсельстрой» треста коллективо дог гIоздаьнна Айхейт Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетага, СССР Лакхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага, ВЦСПС-га КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачаш а еш, СССР вIашагIъелла 50 шу дизара сийна яьржача Ерригсоюзни социалистически яхье хьинаре дакъа а лоацаш, треста гIишлонхоша тIехьхоачашдаьд юбилей сийна тIайийца хинна лаккара социалистически деккараш.

ГIишлой - монтажни балхаш дара шера план треста коллективо ханал хьалха, 15-ча ноябре, кхоачашъьй, ер шу чакхдалалехьа планал совгIа чакхдаха лерхI 1,3 миллион сома мехьа гIишлой-монтажни балхаш.

ДIабахача цхьайтта бетта заданелгIа лаьрхIачул 2,3 процент лакхъеннай къахьегама оасарле, планагIа лаьрхIачул совгIа пачхьалкхена 192 эзар сом пайда баьб.

Хьайбаш помещенеш хьал а яь эксплуатаце дIаллара шера план ханал хьалха, цхьоалагIча онкайре кхоачашъьй.

Наха чубаха цIеноаш хьалдара 1972 шера план 163 процент кхоачашъьй. Шоай низаца гIишлош хьаьйяра хьахийцача капиталовложенех пайда эцара шера план 11 бетта 113,3 процент кхоачашъьй.

Хьал мел яь объекташ дикен тIехдикен оценка луш дIаеккнай.

СССР 50 шу дизара сийна лаьржача Ерригсоюзни социалистически яхье оаха даькхача къахьегама толамий партеи правительствай лакха мах а беш, КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совето, ВЦСПС Юбилейни сийлен знак лларах бIубенна хьамсара Даьхе бахьан керда къахьегама толамаш дахара къовсам а лоаттабеш, «Чечингсельстрой» треста гIишлонхоша кIеслагIча пятилетка кхоалагIча шера тIаяц уьш тайпара социалистически деккараш:

— йолаш йолча ерригача резервах бизаегIа пайда эцара чотах 1973 шера деча гIишлой - монтажни балхий боарам 14 миллион сома мехьа дукхагIа хилийта, лакхара шера план ханал хьалха, 25-ча декабре кхоачашъе;

— кIеслагIча пятилетка план 1975 шера 7-ча ноябре кхоачашъе, цунца цхьана кхоачашдеча гIишлой - монтажни балхий боарам пятилеткагIа цул хьалхарча пятилеткагIа хиначул 1,7-аза лакхбе;

— балхашта механизаци ара боарам лакхбара чотах, къахьегам вIаштIехьбоаккхача дикагIйола методаш производствана юкъехкахьарах планагIа лаьрхIачул цхьа процентал кIезигаьа йоацаш къахьегама оасарле лакхъе;

— хIара баьха моттиге кхоабарам хьуриат дараш тIехьа леттабу къовсам чIоагIбе, гIишлоймонтажни балхашка дIададар планагIа лаьрхIачул 0,5 процент лохде;

— рационализаторски предложенеши изобретенеши производствана юкъехкахьара чотах пачхьалкхенна 165 эзар сомал тухнахьа доацаш ахча кходе;

— хьал мел ю объекташ дикеи тIехдикен мара оценка ца йоллийташ эксплуатаце дIаяла.

Советски Союза Коммунистически партена, Советски правительствана тешаш лу оаха «Чечингсельстрой» треста коллективо тIаийца лаккара социалистически деккараш толамца кхоачашдарe дерригa низаш, опыт оарцагIа а мыкха кIеслагIа пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра халкъа юкъара лоаттабеча къовсаме доза дакъа лоацаргхилар.

«Чечингсельстрой» треста коллектива торжествени собрани массена раьза а йолаш тIаийцар уж.

Оаха яздаьчун лерагIа

«Сухалбе зиба лаьтта ахара» аьнна корта а болаш рейдони бригада материал кепатехаяр 4 ноябре арахьиначa «Сердало» газета тIа. Урус-Мартана районa «Горец» совхозе зиба лаьтта оахача нийслуча кхоачанбоацарех дувцар цу тIа. Цу гIулахках уьш тайпара хоам бу тхога совхозий Республикански объединене начальника заместитела нов. Курдюка:

— «Сухалбе зиба лаьтта ахара» аьнна корта а болаш «Сердало» газето кепатеха рейдови бригада корреспонденци «Горец» совхоза йийцай. Цу тIа дуцаш хьхьамбоацараш хиннa хилар бакъда. Сихаьь совхоза кхашка дIаоеш да шардамна кхо. Ноябрь беттен декабра бетта хьалхарча 10 дийнахь 3 эзар тонн кхо диллад кхашка. ХIаьта, хIама шекара сейна, баьцанераш, хьаькIеш дIаперргIолча дейттишка цIеоза а ди кхо. БIаьсти йотташ дIадувргIола лаьтташ ахара план а кхоачашъе вIаштIехьдаьнад совхоза.

ПИСЬМО КЕПАТЕХА ДЕЦЕ А

Грозне вахача Коригов Идрис Ахьмада письмо дайтадар «Сердало» редакцега. 8 дезаьхь ва оа. ХIаьта во воакха хинарегIа 46 сом пенси доагIа сона. Цул совгIа доазаи лаьрхIа хIара бетта 6 сом ахы тIа а ийдорш аз. Из хьа ца луш оацдаь 8 бутт совгIа ха я. ХIаьта, хIане лац вочча кога хьовзаш кIаьа я дац. Из гIулакх къовстадар а сона хьа ца душ деса ахча хьадалийтар а дех аз редакцега, аздора цо шиё письмо чакхдоахаш. Цу дешаш хьажар а до дозар дар а деха оаха редакцега хьуьйтача письмана уьш тайпара жоп дайтад Нохч-ГIалгIай АССР социальни Iалашои министерстве нов. Симарзина:

— Гражданина Коригов А. И. письмо Нохч-ГIалгIай АССР социальни Iалашои министерстве дийцаьга а из дIахойташ 1 декабре цунга хоам баьнга а редакцега дIахойт оаха. ХIаьта цунна доагIий дакъа из ахча дIа а дахад.

Толамий новкъа

СССР хьаьь 50 шу дизара юбилейна накъабоагIаш дика толамаш доах Советски райони хьайбаш лелдераша. IаI кхоачамхилал доаккъараш IалашдаьI, 1972 — 1973 шш. Iан замелахь хьайбай продукташ йоахилга кийчьелгеи алсамдаккхар духьа хьайбай боахама болхлой Ерригсоюзни яхь йоаржаярах» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС социалго дегаш уроттадаь хьайбаш дика Iаькгара дахаран царгара йоаха продукташ совъяхаран йолча торонеш бизза пайда эцаш хьинаре къахьега доаш дениид хьайбаш лелдераша.

ХIара бетта, квартала планаши тIаийца социалистически деккараши толамца кхоачашдеш хьаболгIа уж. 1 ноябрь тIаькхоачаш пачхьалкхена дулх доахара шера планови задани 108 процент, тIа доахара 126 процент, фуьш доахара 112 процент кхоачашъьй, КарагIдаьннагох кхоачамбаш дар. Планал совгIа йоахаш я из продукци. Массиз, декабрь бетта хьалхарча шин кIирагIа заданел совгIа кхы тIа а 679 центнер дулх дехкад районо пачхьалкхенга.

Цунах 160 центнер колхозаша екхай, 90 центнер доахан лоретдоах тIаьхийттай. хIаьта 429 центнер дулх бахача кахатара яйцад. Иштта плановни задане 6800 центнер мара ца дезача пачхьалкхенга 8435,6 центнер дулх дехкад. Шера 360 центнер тха доахаш дезача духхьал итт беттах ах беттан 515, 6 центнер екхай.

Дулх доахача къовстта дика гIулакхаш карагIдаьл уьш дехошка Советскерча, Кень-Юртарча, Ишхой-Юртарча юртий Советашта; Цей сийна тIаийца деккараш кхоачаш ца деш цхьаккха юрта Совет яц. Совхоза уьш ханана пийозача 28 процент дукхагIа дехкад пачхьалкхена дулх. Иштта бахача лахагара тха эпилгеш ва пачхьалкхена доккхилгeша дика лел районе. Итт беттан ах беттан план 230 центнер мара йоацача 426 центнер тха яйкад А. Шерипова, ДIаярча, Итум-Калера, Ушкалерча, Пхьем тIара юртий Советаша. Хьалхарча шинне шоай деккараш 205—205 процент кхоачашъяьд. Эггара лаккагIа толамаш даьхад ший задани 279 процент кхоачашъеча Ушкалерта юрта Совето.

Х. ЗЕЛИМХАНОВ.

ЧХЬАГІАРА ПЕЛА МАЛАРАХ

Суда залера

— Ер сан отташа оли сона? — йоах Хьусене, защитникегахь біа а тусеш. Тіехьанкарча гіанда тіа агіача къамача цул дах йишийна хазац цун оаз. Хіьта ета біасаьнех клетадо хала дац из ала гіертар:

— Сед доакха зулам дац из даьр, суд ертьиц сона, защитник а отташ ше де доагіаш дацар. Да а на дид из-м тіурииг. Хьусена чхьагіара пела моннад яхаш шозла шоашта хало е, ха йоле, вах аlашагіветта боагіаш бацар судахошв. Цул а новкъагіа да Хьусена ше болх бачча бувама конторе уж гулбеша хилар. Тоаьм хетац малар дагахьа волчи хана пи делладар новкъосташта, боазача маха діахозаш.

Цун ниша хетарах далаш гіулакх. Ше да лоархіачох къахетам бош лиц закон. Хьусен сел корзагіа вагрвацар, негахьа санна саг хьакъалчура воаха, эхьаделах воахаву из доххаш по моналкцаре. Из хинналецаре тахан къастаргвацар из шиа пхо берах, сесегах, гаргарча нахах.

...Хьусен маларца хьакхаита ваьннавар. Духхьал ухх цхьаи шера хlава кхоалагіа суда хьалхашка отт из. Цхьа шингаза маькъ тіа волеіаш вола саг ца вуташ, кач ваха тіерташ кьувавсах чувелла бийса а ньккхийта гіоа техар менна хьийзача Хьусена. Шоалгіа сен дукха менна леная деха уллачара вигар милици.

Хіани суд яп бахьан ухх тайпара да. Дийнахьа кхо сахьат даьина ха яр.

Дукха маларо кхоачаьвача цун дагадехар шоай почте а ваха болхлоашта переводах алапи лелавий хьажа. Діатіахьенича из «коне» волга хайнача йоlо норилгах хьаара а хьежа: Дин, хьамал.

Уккан из дийзоизар. Футтарийна цlаькка а хьаттай. Иштта даьлар доп.

Цига тіаххьчар бувзийа конторе начальника заместитель Зурабов Іаьла. Іаьла ше болх беча мотте лоархlаш а шин болаш а саг ва. Хинига дилланай Хьусена да хила тоам болар а ва. Сона хеташ, менна сатишаспаре Хьусен цун дукхьала йист а хулалургвацар цо шийга:

— Бита хьалхах, Іоаравала, выча.

— Хьусан араввла в а шийта лацуагіа а дагашоаидате дайна Іаьлас милици йийхар.

...Къаьлургба Тоашхоев Хьусена ше маларца бена нинь, шу а дыцкха набахтара ківвеча.

Хіьта а тіадам отталин сона уххаве. Дагаух Хьусен болх бен хиина коллектив, из гіалат воалаш юхе хиннарех, цуи новкъостий, доттагіий. АТС-е ва... тералла болх беш вола дукха за н. Дика воаз из новкъостаита, кулгалхоиш. Хоаш хиннад уххаве ко каст-каста велинга, коллективе юкь-юкъе гіар йоахнига. Из менна біаргавайча, соцаі - соцан на тоссалуввалар яр кхаш, из ...вита не гуш саика техбувлар. Царга хоара менна воацача хана Хьусен мел эхь-эздел долаш, ...дика болхло ва. Царна тоде из маларо воезаргвоацача тайпара каст-каста йирча доахаш, Вакъда, из суда духххьал оттала йолча хана из теркалеш, из кийсача нокъа ваккаре сарнагіволлаш сиг хиланзар. Хіаьта хиннаваларе Хьусен набахта нийслургвар аьнна а хетаи. Из иштта нийсдаларах цхьадолча дахьъе шо бекхе йолга кхетадеш хила еза ше балла хина коллектив.

М. КАРАЕВ.

КХОАНА ЭНЕРГЕТИКА ДИ ЦІЕЙ СИЙНА

Объединение Грозненски теплоэлектроцентрала № 1 йолча электростанце къаьстта дика къахьегаш энергетика довна накъъабаьхийб дежурни инженер Ведзинеа Хьавбинари, электроцеха смена начальник Рошашхин Генадий Николаевичи. Шоай бехкагіа цхьанкха хьовзаш на хулийташ дика нийса лелаю цар технологически режим.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьтте) электростанце управление пульте болх беш ба дежурни инженер Хь. Ведзиноеи, смена начальник Г. Рошашкини.

Н. ПЛИЕВА СУРТ.

Энергетика Ди деррига советски халкъа деза цІей долча хаииа — Советски Социалистически Республикий Союз хьаьь 50 шу дузаш нийсденнад.

Цу дена накъайодаш социалистически яхье хьинаре дакъа лоац «Грозэнерго» РЭУ Малхбузехьарча электрически сетий коллективо. Кхьча коллективаша дикм хьаллоихаш, кагирхошта хьехаш, толаме дегіаххулаши йолаш ший йіаьхий традицеш а йолаш е из коллектив.

Малхбузехьарча электрически сетана эксплуатаци ю 8 эзар квадратни километр соагіча територе тіара электропередачай линееш подстанцеш, Магіалбика, Наьсаре, Сунженски, Урус-Мартана, Ачхой-Мартана, Грозненски, Надтеречни промышленнийн юртбоахамех потребителаш электроэнергеца Іалаш а беш. Малхбузехьарча электрически сеташа діахецача электроэнергех пайда эц Магіалбика, Горагорска, кхьча районий мехкаьтта доахараша, Грозерчи Карабулакерчи мехкдаьтта доахараша, химикаша, машинашъераша, 24 совхозо, 14 колхозо, біаьи юртаинка бахача нахх.

Атта бац сетенкий къахьегам, электропередачай линешки подстанценкех хlара дения, хаоттам миччо бесса бале а, электрооборудоване тешшаме болх белга Іалашду цар. Из ца дича даргдолаш дац — промышленностов юрта боахамов кхоачашъю парте XXIV съезда бехктохкаме задани. Хіаьта діатеда электроэнерги юкъагіьоаш чийсъенача хіара моттиго халкъа боахамы тела продукци эшаш, нйсалгіча пятилетка план йизза кхоачаш ца ер ют. Цудухьа, электропередачай линеш на талхийта гіерташ иштта шоай са ца кходеш къахьег линейщикаша, подстанционникаша, связисташа, релейщикаша, механизатораша, кхьча специалисташа. Къаьстта хіавча хьалашка болх бе бийзар 30—32 градус шелах йоаьх Іа делача хана. Діадахача Іай 30—32 градус шелал йолаш Іа денача хан. Діадахача Іай сов бокха яиа тіаоттабарах районаш электроэнергеца Іалашъяра даьгхе хиина кхоачамбоацарах терках а дена, ЭЭС коллективо діадахача шера дукха къахьийгад электропередачай линешки подстанционий оборудованеех кхий ханнахьех дикен ремонт яра, электроснабжене сецаш товира, электрически сетаинка тешшане болх байтара, эхьа йоаш йола электроэнерги на могга ніезаргьара.

Цу гіулакха "Малхбузехьарча электросетий (ЭЭС) электропередачий линей (ЛЭП) служба реконструкции яй Карабулакза юкъерча 110 киловатт напряжени йолча сеташта, хіаьта из бахьан дилаш дикка тешделар электроэнергеца Наьсарен, Магіалбика, Сунженски районаш тешшаме Іалашъелга. Болх бе йолаклийтай Урус-Мартана района шоллагіа питани Іалашъергіоло керда ЛЭП-35 киловатт. Цига дика къахьийгар линейщикаша ии. В. М. Уварова, И. Н. Яценкос, кхьчар. Подстанционникаша кхы тіа болх бе йолаклийтай трансформатор — Ачхой - Мартана подстанце, Вознесенская - 2 подстанце 35 киловатт низ боли керда распределительни устройство. Кердача Редантера керда подстанци, низ боламагіа йола трансформатор оттавий Южни подстанце. 100 миллион киловатт - сахьат гаргга электроэнерги діахийцай Малхбузехьарча электросетана юрта боахама. Энергетически база тешаме хиларо аьттув бола хьалаш хулийт бахача вахьа бахьа толярах юртбоахама производствана массе оагіорахьера электрификаци яран. Хадданзен тешшанен дикача электроэнергеца Іалашбе база халкъа боахам. Из кхоачашдара Ачхой - Мартанен (начальник нов. М. Х. Эльжаев) Наьсарен (начальник нов. М. И. Дударов) эксплуатационни участкий коллективаша чІоагіа къахьег юрташкара электрически сетий техническа боарам лекхбеш. Укх шера СССР хьаьь 50 шу дизара сийна хьажар - конкурс чакхъяьнна «Грозэнерго» дацаргіона эксплуатационни участок» яха цІи яккхара.

Хьокхаш этара дикагіа хиннача Ачхой - Мартана участки коллективо кхаха а йоагіаш кьалхара моттиг яьккхар. Цига къаьстта дика къахьег С. Альтемирова, М. Мисербаева, А. Исмаилова, М. Дахиева, С. Тенсуркаева, кхычар. Ачхой - Мартановски участко электропередачай дики йиллай «Лермонтовский», совхоза тракторни бригадага, «Новосельский» совхоза водокачкага кхаччалца, трансформаторош оттавий хлатаи діачуийдора пункта XX партсъезда цІерагіча колхоза МТФ водонасоси. Цкьаьа соагіа техническа новкъостал дара хьисанагіа дарь из. Ачхой - Мартана юрта ефига къаьнара электрически сетеш кердачарах хувцаш летт.

Дикача къахьегама толамашца накъайода Малхбузехьарча электросетий коллектив ГОЭЛРО плана 52 шу дизаран СССР хьаьь 50 шу дизарай. 3,8 процент тіехьдаьчашъда электроэнерги діахецара шера план, къахьегама оасарла лакхъяра план — 1,5 процент, электроэнерги діахецарга бода нах лоабарах 19 эзар сом кхоаьл. Уж толамаш дахка торо хиннай нйсалгіча пятилетка задание толаме кхоачашъе лаьрхіача бечча къамех болча башха-дикача нахаь гіалгіаша, эрсаша, кхычар — къахьегача служба, бригадаша, участкаша юкъе ГОЭЛРО плана 52 шу дизарен СССР хьаьь 50 шу дизарен сийна шерра социалистически яхь йоарлар бахьаи доаш.

В. ДЕРКАЧ,
«Грозэнерго» РЭУ электросетий служба начальник.

ДУКХА ХУВЦАМАШ ХИННАД

Грозненски № 1 йолх теплоэлектроцентраль болх бе йолаенна 43 шу дизад. • Цу шерашка йоезаргйоацаш хувцаенная из. Дукха керда техникен дикагіола технологии производствана юкъейихьай. Цига цхьанкха агрегат е участок кораіоагіаргьян реконструкци яиза е керда оборудовани оттаиза. Из бахьан доли дика даккъенна къахьегама оасарле, тоаденна технико-экономически хьокхамаш.

Электростанце духхагіола процессаш механизаци яь я. Хіаьта автоматизаци яра цига хіана пайда эцаш я хlанзара электронни релейни техника. Цу массайе а пайданегіа хулийт хьабен боли болх, ди тіехьа лакхагіа хулийт къахьегама оасарле.

Иштта кердадараш производствани юкъе а ххухьаш къахьегача электростанце болхлоша беттагара беттага дикагіа хулийт доаха къахьегама толамаш. Хіанзлехьа толамца кхоачашдалд цар СССР ах біаь шу дузача юбилея сийна тіайлца хинна социалистически декхараш. Укх дешика электростанце коллективаи еннай «Коммунистически къахьегама коллектив» яха сийлен цІи.

Цига белгалбаьнна дика болх беш ба къахьегама ветеранаш Ленина орден лелаеш бола электромонтер-релейщик М. А. Колин, котельни цеха слесарь А. Г. Байсангуров, РСФСР заслуженни энергетик Г. М. Бракунов, электрослесарш Л. Иванов, В. Сидоров, кьй машинист М. Григорьева, дежурни инженер Хь. Ведзижев, смена начальник Г. Ромашин, кхьбараш.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

Къахьегам безаш хьалкхебу

Укх дешика Назрановски № 1 йолча юкъерча школа 30 хьехархо политически сетерча аргіанерча заняте вІашагІкхийттабар. Цар йоашхаш хиина тема: «Къахьегама коммунистически гІулакх хилара». Семинара кулгаллеш я школа завуч, пропагандист Калантикова Валентина Николаевна.

Боккха тулаеацам болаш яр В. Боготырева, Д. Антошкиевас, М. Костоева ь докладаш. Цар шера пайда ийцар марксизма - ленинизма положенеш, шоай балха опытацара масалаш юкъехулийь. Ладувгіаркй хеттараште дикка жоп делар докладчикаша. Къаьстта безаме ладийгІар гулбеннараша нов. Антошкиевас яьча доклад.

Эгтора хьакха къамаьл де лора дийшар литература хьехаш йолча Макарова Галина Ивановнас. Шо хьеха предмет тіехдика довзаши, хіаьта семинарска занятешка дагаза дакъа лоацаш я из. Цо теркам тіаозаш дийнар къахьегамах доккхал деш, шиа болх безаш саг хьалкхевча художественни литературах массита пайда эца беза. Белгалдаьккхар къахьегам безаш кхиташ балара дешара программах доашача литературах пайда эшита чІоагіа маьхера гіулакх дилар.

Безам ба юкъаш ладийгІар укказа Тутаева Дина Александровнас дайча къамаьлага а. Цо къахьегамца коммунистически гіулакх долаш саг хьалкхевара йолча керттерча теоретически принципех дувцара соагІа хоадамболлаш хьализ йар из лелача класс 3—4 шера баьча бала. Цул мейнла къахьегам безаш дешаргхебар да. Шоай класс цlана лелош, берана тіша аьцк лохьайча хьнаре дакъа лоац. Аьцк лоацдерах дахкхача шоай хьехархочунга Лохматраде экскурсе яхе хилар. Цул хиниче дешаш хинача кагирхоех хіанз институташка доахи воацш болд беш ба.

Проблема творчески юцаш чакхъяккхара боагіаш бола лестам бала хоаш йолча Радионова Аль Яковлевна доаш лу пропагандиста. Цо дешархоша школьни участке къахьегача хана гойтача дикача гіулакхех дийцар. Берашта къахьегам белабалийтара «Электроинструмент» заводе бола беча шоай дай-ноаноцца, производство, хьалаллаттарашка вІашагІйеттлаллу дийцархой. Цоа дашка альбом а выставка а я хийцан.

Саг къахьегамца коммунистически уйла йолаш хьалкхевара марксизма - ленинизма классикий теоретически положенеш а юкъаш шоай вахарерча гІулакхех дийцар нов. Альмерилас. Школе - интернате СССР хьаьь 50 шу дизара хетаьь мероприяти чакхйоаккхача хана Наьсарен района предприятешв арахецача продукци выставка яр гойташ. Цига яр дикка хоана йолга кхалчаьла нхааш, капроновй сеткаш, заводийн фабрикайн продукци. Цу дерригача дешархошна шоай районах, уж хіамаш хьаьча махах дошиах дийт, къахьегамцара шар безам совбоах.

Къамаьл чакхдоалаш пропагандиста дийцачун итогаш яр. Кагирхой къахьегамца коммунистически уйла йолаш хьалкхебара йола лоархІаме проблемаш творческа юцаш занятe чакхъяльай ше раьш а аьнна белгалдаьккхир во. Тха уйлаш а цу тайнара яр.

Дегаш айдеина болаш діа-кха къаьстар семинаре дакъа лоаьш хиннараш. Гуш яр цар діахо йодача хана из гіулакх кхы а дикагіа леладергхилар, цу семинаре цар эшашеш дикка тlашхетийтила.

Тха замечанеш керттерча долъе занятиш канцелярие чакхъяккхарца дувзаденнача организациоин дешхах аьна яр. Діахо йодача хана шоай практически балха шерра аргументаш а ца ССР Союза экономика наі хилар, махка коллективашта юкъе латта интернационален бувзамаш дашо шерлухьи чІоагІлуча хилар діагойтилга могадар оаха наравь.

А. БАГДАСАРЯН,
ГПИ доцент, КПСС обкома штата лоацан лектор.

Ю. АРАПИЕВ,
КПСС Наьсарен районана пропаганда агитаци отдела заведующий заместитель.

Хьалхара доа.

Т. АРЧАКОВА фотоэтюд.

РЕДАКТОР
Т. А. ТЕБОЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

КЪОАСТАЯНЗА ЙОЛЧА ПРОБЛЕМАЙ МУХЬ А ИЙЦА

Ер шу чіоагіа мнхьарданна дар Японе политически вахара. Политически дакъера діавахав дуккхача шерашка министрий кабинета керте лаьтта Эйсаку Сато. Цун хогаметта венав керда премьер — Какуэй Танака. Японе официальни административни доала хіал хьачуенай Окинава. Бакъда, хьалхагіа а сиина листва американски тіема базаш тіа а йолаш енай.

Тіеххьа, юкъера а, шера цордо-ре кlал — цу тайпара моттиган нийсьелча даш ца хиллара. Тоьал гіоръяьха, доалдеча либерально-демократически парте (ЛДП) лидераша йіаьххача хана воажаш а делаь, дукхача кlамаша сатувсийташ къамаьлаш а дь, массане юкъера хоржамаш хилар парламента лохерча палате. Керда премьер ше векавар, 10 эзар километр соагіа никь бир но 35 хоржамий округе а хинна чакхволлаш. Хlанз, Іаьдала керте латтача либерально - демократически парте доал шиа бе доалладой а, из — цуя кулгалхоша лийрхlа-воа гаьна да.

Обозревателашта хетачох, парламент хацая хьалкa діа а хийца, ЛДП кулгалхоша лийрхlар духхьала Танака кабинето Китайцара гіулаккхаш сиха лертlадахерах хулча эффектах цун политиках «тешара ватум» яккара пайда эшилга дар. Цхьабакъда, хоржаний итогаш хьахьоккхачох, уж лоархlамаш эшшача тайнара хиннадац.

Белгалдоалаш хlама да, этара боккхагіа толам баьккхар доалдеча гіоазрий арахьарчен чурчен политикана критика ярагіа яь, къахьегача наьна духьа чакхдоахача гіулакхий ший хьадая программа цунна духьалъоттаь коммунистически парти хилар. Компарте кхоаза хlама яьхаш аьнна алсамъяьккхай ший мандаташ. Правительствени политикана иштта хоадамболлаш йола критика яьча социалистически парте а иштта шиа еккалаште 31 моттиг дукхагіа Іалашъяьй.

Танака Іаьдала керте оттар белгалдаьлар керда бестселлер — цу Танаке издаь «Японски архипелаг эргашкхар» яха книжка японски книжни рынке гучаелар. Премьер - министра книжка керттерча положенеш либерально - демократически парте хоржамашта хьадарча программе кевттера дакъа хилар, газетийн дуккхача политически деятелийн оагіонгахьара бестселлера чІоагіа критика яь хинналле а. Из план чакхйоаккхилга министрий кердача кабинета чІоагІа хила гіулакх хурги.

Хоржамаш хула дя хьатіоттиш арадаьлар экономикана планированни еча Агентства кийчдь «Дунен экономиках доаь кlай книжка». Книжка керттера тема — социальни Іалашо. Хила доагіаш ца хиллара, экономика дегіаярга диллача капиталистически дунен тіа шоллагіча моттиго латта Японе социальни гіулакхашка диллача геттара эсалча хьал тіа я. Мехка социальни страхованега діайоахийтача ерригача общественни продуктах социальни страховане лоаца дакъа малхбузеневропейски мехкашкарчул кхозза заlамагіа да. Хlаьта ненсе лоацар — кьхьметтел аттазз аlамагіа.

Агенства теркам тіаоз мехка инфляци лаккхуи хилара, балха да лоацдаьнел балха пхи ди йола кlіра юкъедовллазазен дарг цу хилара. «Кlай книжка» теркаме а лаьца. «Майнити» яхача газето белгалдоаккхачох, экономика сихха дегіаххаиешьа в, социальни Іалашон система хьалхагіа а санна вочча хьал тІа я. Хlанзалцо хиинача кабинетех цхьаккха а гіертаю из проблема практически къоастае. Тайнне кердача правительства из де безам кургбий, лоархlаергйий?

Кердача кабинета тіехьалеина цхьачай кхы цхьаьккха цхьа пра проблема а — хlамай маьхаш тlалтіа дуккагіа лакхлуш хилар. «Правительства, — яздух «Асахи ивнинг ньюс» яхача газето, — массехказа хьакхайкадаьд маьхаш лакадалара дукхьалара гіулакхаш чакхдоахаш хилар, цхьабакъда, хlанзалца хье корта а болаш даь цхьаккха хlама даь, хlаьта уж декларацеш а хом тlа а бехкаш инна яаш е. Бахьдар аьлча, цунна хьалхара чІоагІа бетитохкане я правительствои доадду либерально - демократически партии».

...Бакъда, уизара боашеш оlалла а бац кердача парламентски кирпадча чнепски политически тема хьэш бола каиь.

Ф. ВИКТОРОВ.
(АПН).

Токио.

НУБЕ КЕРДА ВАХАР

Дукха ха йоалашаш Египта кьулбехьене — укказа Асуански гидрокомплекс хьаьчул тІехьагіа йоезаргйоацача йоалаш хувцаеннача Нубия яхача юрта ваха вийзар са. Нубийший вахаре доаккхий хувцамаш хиина хилар хьалхагіа а хезад сона Каире бахача цар гаргарча нахагара.

«Уж хувцамаш хиларах», — йоахар цар, — тхо декхарийла да лакха Асуански сунт хьалъе тхона новкъостал даьча Советски Союзо. Цо йиш хилийтай хий дехка лаьтташ дикка шерде, юрта боахам дегіауха промышленности электроэнергеца Іалашъе.

Хlанз Асуано да тхо. Шерра ...жай сунт хьалъньчул тіехьагіа хьиннна водохранилища. Асфальт биллача никъа тіа гіайла сахьата никъ баьчул тіехьагіа тхо діахахьчар город Насре — Асуански ГЭС-а хьаен эиерген вахар дзинача экономически района кердача центре.

Тхона дукъалбоагіа хьавиа оаша тіазаш бола нубийски ахархой. Тхоашш тіа агіаш телевизионни антенниш а йолаш долча шоай хlанзарча тайпарча кердача ціеношха, электрически серлаеино сийрдаьхьача улицаша, кинотеатрга, больницага, школашка... хьажа дех тхо пар.

Городской совета председатель Аюб Мухаммед Али волча дагіа тхо роза яхача эиза кlоранах даьхоза хьаж йола «карнаде» аха малар в молаш, Нубе кердача вахарах дувцаршка да а дунгіаш.

«Керда боахамаш дакха дохийташ хилара тхоашка дуккьашка хоам баьча хана, — йоах ва, — правительства планах ка тешаш дар тхо. Тхона віалла дага а лаьнар цхьаньхьа яьссача ара тхоай берхате хаьттаця хина товенна посёлкаш хург на йий хьиша. Цхьабакъда, ха хьатlаттар — тхона мел дийцар бакъ хилар.

Діаьхача дапах кхейнсараш кердача юртий къавнара яlераш мера яц. Шера кхо хьувгъьм чуяа йиш йолча хий дехкача лаьттай 26 эзар фаддан кхьчий тхога. Массаза а оахац діахвиц делаьча культурайте нийсса оаха хьалкхий ...да культураш а. Хьалхагіа, масала, тхона хоаш дацар шеяара эра ахар фий. Хlаьтла из чІоагіа пайдане культура хиина хиннаяз. Хlанз тхаццига болх беш я шекара завод.

Деррига керттера юртбоахамы балхаш механизированни да. Тха кхашка болх беш йоах СССР-ера, Болгарера, Румынера яхийта машинаш. Цхьабакьда, дийнаккха хьаь тракторош а духха а. Уж арахец Советски Союза новкъосталца хьальъча Хелуански металлургически комбинато».

Бакъда, довзаргдоацача доалаш хувцаденнад ширача Нубиерча лаьттан тlара вахар. Біаьш кубийцаш бе Египта лаххерча дешаре заведенешка дешеш. Дукхабараш Асуански ГЭС хьалъеча электросварщикий, шоферий, каменщикий, арматурщикий профессиш а lомаь, мехкарча дукхача гlишлонашка балхаш деш ба. Царбаркал яхаш буьа Нубийн халкъа керда вахар деа Асуански гидрокомплекс хье шоашта новкъостал даь советски специалисташ.

В. ЩЕННИКОВ.

Асуан.

АПН соб. корр.

[illegible]

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

9.55 — Советски Социалистически Республикай Союз вІашагІъялла 50 шу даьре хетаьь Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совета, Российски Советски Федеративни Социалистически Республика Лакхехьарча Совета цхьана ь торжественни заседани. Съездий Кремлевски Дворецера трансляци. 18.00 — Советски Социалистически Республикай Союз вІашагІъялла 50 шу дизара хетаьь КПСС-а Центральни Комитета, СССР-а Лакхехьарча Совета, РСФСР-а Лакхехьарча Совета цхьана яьча торжественни заседани йола репортаж. 19.00 — Вособа телевидени. Дахача Ден концерт. Съездий Кремлевски Дворецера трансляци. Перерывах — «Ха». Информационни программа. 22.30 — Вособа телевидени. «Известия» газета» [illegible]. Шаьна сборни — Советски Союза сборни. [illegible] — [illegible] программа.

[illegible] советски парте Центральни Комитета, Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совета, Российски Советски Федеративни Социалистически Республика Лакхехьарча Совета цхьана ь торжественни заседани. [illegible] 17.[illegible] — [illegible] 18.05 — [illegible] 18.10 — [illegible] Информационни программа [illegible]. 18.30 — [illegible] 18.50 — Социалистически [illegible] концерт [illegible]. 19.30 — [illegible] 19.50 — Вособа телевидени. «ГІургІазий Іин» яха Чайковски балет. СССР [illegible] театра спектакль. 21.0 — «Ха». Информационни программа. Советски Социалистически Республикай Союз вІашагІъялла 50 шу дизара хетаьь. 21.45 — «ГІургІазий Іин» яхача Чайковски балет діахо яхьа. 22.40 — Вособа телевидени. «Известия» газета [illegible] турнир. [illegible] сборни — [illegible] сборни. [illegible] — [illegible] программа.

22 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

9.55 — Советски Социалистически Республикай Союз вІашагІъялла 50 шу дизара хетаьь Советски Союза Коммуни[illegible]

РАДИО

21 ДЕКАБРЬ

6.30 — Юттара, вахар (гІазгІай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.35 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.10 — Передачай программа. 8.25 — Хьайбаш лелараш шоана йола концерт (гІазгІай меттала). 8.50 — Гражданска оборона хьехьеша — бахархошта (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 9.55 — Советски Социалистически Республикай Союз вІашагІъялла 50 шу дизара хетаьь КПСС-а Центральни Комитета, СССР-а Лакхехьарча Совета, РСФСР-а Лакхехьарча Совета цхьана яь торжественни заседани. Массайолча программашка гІолла съездий Кремлевски Дворецера трансляци. Перерывах — «Энергетикашта доазол дехьарча хьешашка ду къамаьлаш, эшараш. 17.00 — Хьона тІехье (нохчий меттала). 17.15 — КПСС-а XXIV-ча съезда социалистически кхоачашде. «Юттара коммунистски бахча» (гІазгІай меттала). 17.30 — «Халкъа тІехьошан болх беш бол корреспонденцаш (нохчий меттала). 17.45 — «Халкъа тІехьошан болх беш» (гІазгІай меттала). 18.00 — Кхана [illegible] (нохчий меттала). 18.57 — [illegible] (гІазгІай меттала). 19.00 — «Зоаэ [illegible]» (эрсий меттала). 19.00 — Москва.

22 ДЕКАБРЬ

6.30 — Юттара Іуйре (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.35 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.10 — Передачай программа. 8.25 — Энергетикашта дола концерт (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 9.55 — Советски Социалистически Республикай Союз вІашагІъялла 50 шу дизара хетаьь КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета, РСФСР Лакхехьарча Совета цхьана яь торжественни заседани. Съездий Кремлевски Дворецера трансляци. 16.00 — Энергетикашта дола концерт діахо [illegible] (нохчий меттала). 16.30 — «Советски мехка прометейш» яха радиокомпозици (эрсий меттала). 16.50 — Гражданска оборона хьехьеша — бахархошта (гІазгІай меттала). 17.00 — Кхана [illegible] (эрсий меттала). 17.20 — Керда [illegible] (нохчий меттала). 17.35 — Керда [illegible] (гІазгІай меттала). 17.50 — Концерт. 18.00 — Москва.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІаллеи Грозней кхьаьа хургва, юкъ-юкъе лаьгІо лоа а делхаш къалбаседа. Малхбузехьара гІаьххьача боараме мух а хьекхаш, хlаьта фегаш температура республике гІалла 3—5, Грозне 4—6 градус шелал балаш хила тарку.

Метеостанция.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный-51, Ленина тоаьхк 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 2-44-90; редакторах зам. — 2-30-11; белхахоча секретара — 3-34-30; партийни вахареи культурни отделий — 2-61-40; промышленности отдела — 2-42-30; юрта боахама отдела — 2-42-30; кехатий отдела бухгалтери — 2-00-71.

«Грозненский рабочий» издательстви типографи. Революции проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора—2-44-90; зам. редактора—2-30-11; ответственного секретаря—3-34-30; отдела партийной жизни и культуры — 2-61-40; отдела промышленности — 2-42-30; отдела сельского хозяйства — 2-42-30; отдела писем и бухгалтерии — 2-00-71.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05378. Заказ № 10070.